

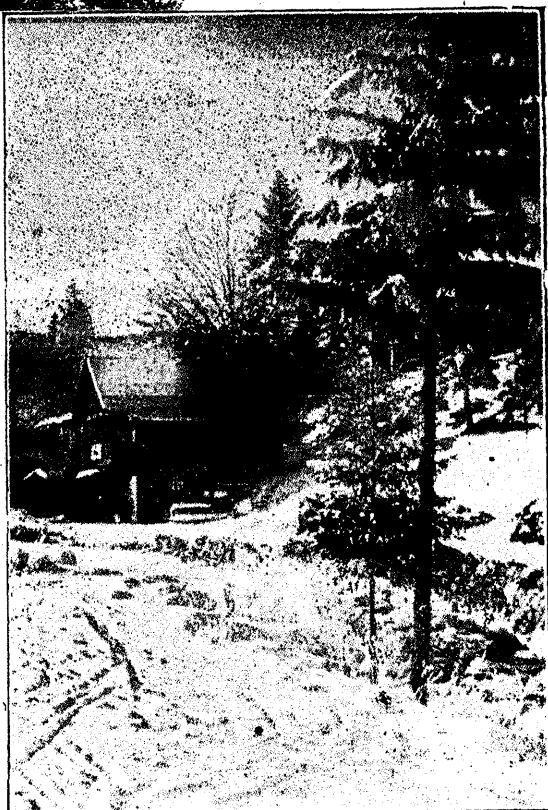
Selle numbri auhindadeks kõrges headuses „Kawe“ shokolaadi.

G
MM
BER
6

ROMAN

No

1

Metsamajake.

KIRJASTUS-OSAÜHISUS "ARENK"
TALLINN, 1931. A. X. AASTAKÄIK.

Hind 40 senti.

ROMAAN Nr. 1

SISU:

- Friedrich Jakobsen: Häbiplekk.
 Imre Halasz: Suudlematud suudlused.
 J. P. Balje: Trikk.
 Grazia Deledda: Esimene reis.
 M. Kosõrev: Geniaalsed ideed.
 E. von Lidth de Jende: Inetu naine.
 Õnnetund.
 Ed. Vöhrmann: Mu süda kurb.
 Otto Hermann: Salavõrgud.
 Tõtt ja nalja.

„Romaan'i“

uued, osaliselt alandatud
 tellimishinnad 1931. a.:

12 kuud (24 nr-t)	Kr. 7.50
9 „ (18 „)	„ 6.—
6 „ (12 „)	„ 4.—
3 „ (6 „)	„ 2.—
2 „ (4 „)	„ 1.50
1 „ (2 „)	„ —.80
Üksiknumber	„ —.40

„ROMAAN'I“ talitus

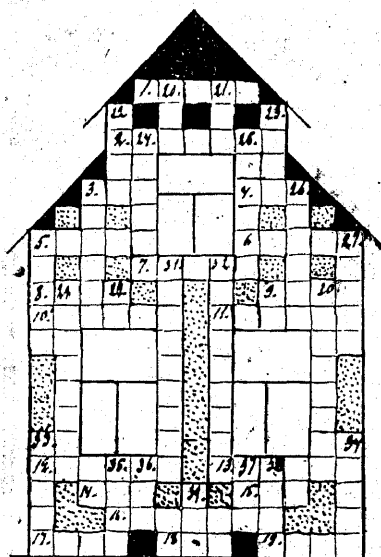
Tallinn, Müürivahe 16. Tel. (2)12-53.

Hindmõistatus.

Nr. 1 (214)

Ristsõnade mõistatus

Seadnud: Em. Gutmann.

Sõnade tähendus.

Vasemalt paremale:

1. Aurumasin.
2. Kogu kahureid.
3. Lapse vanem.
4. Endine riigivanem.
5. Naisterahva nimi.
6. Määrinud koht riietes.
7. Osa Aasiat.
8. Iste.
9. Abinõu, mis paneb kõik rattad
 Jiiikuma.
10. Ühing.
11. Salajane vaatleja kaitseväes.
12. Taim.
13. Kahuri alus.
14. Ema vend.
15. Madalas asuv raba.
16. Hariduse mõju ümbruskonnale.
17. Äsjata lobisemine.
18. Kõikide viimane puhkepaik.
19. Öhu voolus.

Ült alla:

20. Vana naine.
21. Ajanäitaja.
22. Püha härg Egiptuses.
23. Söömaaeg.
24. Laevahukk.
25. Maailmajagu.
26. Paleus.
27. Mänguese.
28. Tükk lahtist muru.
29. Viljaikaldusega kaasas käiv
 puudus.
30. Omaaegne Vene kuldräha.
31. Reformeiritud usu pooldaja
 Prantsusmaal.
32. Muusikameeste kogu.
33. Kaevand, nõva.
34. Rõngassaar.
35. Meksiko vana kuningas.
36. Valgustab öösel maad.
37. Elamine kuhugi kohale.
38. Eelkindlus.
39. Telegraafi agentuur.

Lahendused tulevad saata „Romaani“ talitusele, Tallinna, Müürivahe 16, uks B, märgusõna all „Hindmõistatus“ kuni **1. veebruarini 1931. a.** Lahendusi võib ka panna „Romaani“ talituse trepikojas asuvasse kirjakasti. Lahendajate nimed avaldatakse „Romaanis“ nr. 4 (214). Loosimiseks õigete lahenduste saatjate vahel määras shokolaadivabriku „Kawe“ juhatus uue aasta kingina:

- 1** auhinnaks **1,5 kg. kõrges. headuses shokolaadi,**
2 „ **1 kg. „ „ „ „ „**
3 „ **1 kg. „ „ „ „ „**

Loosimine on 6. veebruaril s. a. kell 4 p. l. talituse ruumes.

„Romaani“ talitus

Ostudel ja järelepärimistel nimetage „Romaani“.

Romaan

Nr. 1 (211)

Jaanuar 1931

X. aastakäik.

Häbiplakk.

Saksa kirjaniku **Friedrich Jakobsen'i** romaan.

1

Oli kesksuvi ja päike paistis heredalt suurde, nelinurksesse õue. Seda ümbritsesid igalt poolt müürid ja need müürid olid nii kõrged, et mees, kes seisis teise mehe õlgadel, ei ulatunud ülemise ääreni. Üleliigselt oli ehitaja serva sätendavate klaasikildudega prügitanud ja vahed punaste telliskivide vahel nii hoolikalt täitnud, et isegi kassikütised sealt maha oleksid libisenud.

Õue kõvakstallatud kruusal ei kasvanud ainustki puud ega põõsast; ainult keskel oli ümarik murutükk, mis talvel oli sula ja suvel kõrvenud.

Sellel looduse karrikatuuril seisis vana mees. Ta kandis sinist mundrit tuhmunud metallnööpidega ja ta küljel rippus poolpikk mõök nahktupes. Ise nägi välja nagu oleks ta roostetanud ja ses ümbruses ei oleks see ime olnudki, sest Neustadti karistusvangla oli kaugel liikumisest ja tast ei viinud mööda isegi maantee.

Ümber murutäpi marssisid kümme vangi. Nad kõik kandsid asutise pruuni ülikonda, nad olid eranditult paljapäi, lagedaks raseeritud pealae ja põskedega ja kõik hoidsid käsi seljal.

Nii oli eeskiri. Samuti oli ette kirjutatud viis sammu kaugust vangide vahel, sest taheti takistada, et vangid üksteisega kõneleks või üksteisele kirju edasi annaks. Sellepärast pöörles ka vana vaht aeglaselt ringi ja kogu sündmustik avaldas pöörleva masina muljet.

See oli puhketund. Asutise raudne distsipliin haaras oma klambritega sellestki lühikesest ajast kinni. Puhkuseks õiges, ininlikus mõttes ei olnud see puhketund määratudki, ta pidi ainult uusi jõude tööks muretsama ja andma uue võimaluse, milleta sunnitöölinegi läbi ei saa.

Riietuse ühetoonilikkus, mis kandus ka vangide näojoontele, oli katkestatud ühes kohas peaaegu märkamatu. Eelviimane mees kandis varukal väikest, kollast märki. Kuid see ei tähendanud erilist hinnangut. Selle koha tummas ja hirmsas keeles tähendas see, et kandja oli „eluaegne.“ Sel erilisel juhul oli ta olnud isegi surmakandidaat, kes oli pääsenud tapakirvest ainult kõrgema armu tõttu.

Väljas maailmas oli ta kannud Riemanni nime, oli olnud kingsepp ja oli pärit väikesest metsakülast, nimega Gröde, provintsi kaugemas nurgas. Nende müüride vahel oli ta ainult number üksteistkümmend ja võis loota, et elab veel vähemalt kaksikümmend aastat, sest ta oli mees „paremates“ aastates.

Number üksteistkümmend kõndis ringis nagu teisedki, kuid vaht pidas teda eriliselt silmas. Eluaegsed on kas üsna nürinenud või neil on tujud. Ja kingsepp Riemann oli tujukas, sest ta tõendas jonnakalt ja häbematu, et olevat süütu mõrtsukatöös, mis ta siia oli toonud.

Kolme aasta jooksul, mis ta istus, oli ta neli korda nõudnud oma protsessi uut esilevõtmist ja igakord andis see palju kirjutamist, sest kõik pidi õigelt protokollidesse võetama ja tähendused, et kõik see töö oli asjatu, ei aidanud kõige vähematki.

Töö ja paber olid igakord asjatult hukkunud.

„Number üksteistkümmend,“ ütles vaht, „miks teritad kõrvu? Mis kõrval sünnib, ei lähe sulle korda.“

Õigupoolest olid kõik kuulatama jäänud, kuid number üksteistkümmend sai noomituse. Kõigile oli huvitav, kui toodi „uus“.

Kõrvalõues oli nimelt kostnud „surma-vankri“ müra. Mitte tõelise, sest seda nime-

tati „taevasõidukiks“ ja ta tuli harva. Kuid keegi naljahammas — üks sapilist sorti — oli leidnud transportvankrile selle ilusa nimetuse, sest nad kõik olid enam või vähem maetud, eluaegsed igaveseks.

Kuuldi rataste valjut põrinat ja vankriukse avamist. Kostus ametniku lühike käsk: „Välja astuda!“ — ja et see ei öelnud: „Kõik välja astuda!“, teati, et oli tulnud ainult üksainus ja homme seisis „uus“ omal kohal töösaalis.

See oli väike vaheldus.

— — —

Uus ei olnud igatahes võhik. Seda nähti juba ta tilalpidamise viisist. Sest kui keegi tunakse esimest korda vanglasse, siis teeb tundmatu ümbrus ta araks ja ta tunneb ka veidi häbi. Kuid see siin — paberid nimetasid teda Karl Heckeriks Thalheimist — vaatas jultunult ringi ja ta näos seisis kõiksugu halvad kired lugeda. Kuigi jooni palju ei olnud näha metsiku täishabeme all.

Habe aeti kiirelt maha ja pooltundi hiljem seisis vangirüüts umbes neljakümneaastane mees, kelle võimsad liikmed võisid äratada kadedust ja kartust.

Nii viidi ta direktori ette, et seadusekohaselt üles märgitud saada.

Härra v. Wangen oli pansioneeritud ohvitser ja oli saanud selle raske ameti, kuna tal selleks olid kõik omadused. Tema jahedate, hallide silmade ees oli võimatu valetada, ta raudsele tahtele ei suutnud keegi vastu panna. Kuid vangid austasid teda siiski teatava määrani, sest ta pidas lugu õiglusest ega tarvitanud kurjasti oma piiramatu võimu.

Kurjategijate maailmas peeti isegi eelistuseks, kui keegi pääsis Neustadti.

Karl Hecker seisis ta ees ja pilgutas silmi. Ta märkas kohe, et selle mehe juures ei maksnud teesklemine ja salakavalus ja otustas sellepärast vahelduseks etendada oma õiget osa. Ta ajas enese sirgu ja vaatas direktorile avameelselt näkku.

See lehitses veidi aktides ja algas siis ütlekuulamist.

„Su nimi on Karl Hecker. Oled sündinud kreisilinnas Thalheimis ja nelikümmend aastat vana. Oled vallaline ja su vanemad on ammu surnud. Sugulasi sul ei ole. On see õige?“

„Jah, härra direktor.“

„Su isa oli kohtuteener ja hea nimega. Sind ennast on mitmeti juba karistatud. Kuidas sattusid halvale teele?“

„Kiusatuse ja kergemeelsuse läbi, härra direktor.“

„Selle aasta maikuus karistati sind murdvarguse pärast tegeliku arsti doktor Bergeri juures Thalheimis üheaastase vangistusega. Tegu on kolm aastat vana, sind otsiti vahepeal politsei poolt. Kus sa olid?“

„Igalpool, härra direktor — maanteel.“

„Muidugi valenime all. Kas oled tööd teinud?“

„Kuidas juhtus, härra direktor.“

„Nii, nii — siis juhtus vist mõndagi.“

Vang vaikis. Direktor ei oodanudki vastust. Võis paljugi juhtunud olla, mis nüüd igasuguste nimede all läbi mitmekesiste aktide jooksis. Kuid nõuda ei võidud, et tegija ise teeb enesele silmuse.

„Su otsus langeb maikuisse ja meil on nüüd august. Vahepeal olid haigemajas?“

„Jah, härra direktor.“

„Õigupoolest sa nii välja ei näe.“

Karl Hecker pilgutab uuesti silmi. „Tohtrid leidsid vist mõndagi, härra direktor.“

„Hea küll, mulle see korda ei lähe. Igatahes oled nüüd terve ja pead kuni vabakssaamiseni järgmise aasta maikuus kohust täitma. Majakord on töösaalides ja magamissaalides üleval. Oskad lugeda?“

„Jah, härra direktor.“

„Mine!“ —

See oli õhtupoolel ja õhtul kell seitse tuli ühine söömine. Vangid istusid pikkade laudade taga. All ja üleval — vaht. Iga vangi ees seisis plekknõu jahusupiga ja selle kõrval tükk musta leiba. Juttu ajada ei tohtud.

Kuid silmad jooksid ringi. Seda ei suutnud takistada distsipliin. Nad vaatlesid kõik uustulnukit, kuid tõmbi uudishimuga, osavõtuta. Mõni kaalus ehk, mis ta võis teinud olla ja kui kaua ta pidi istuma.

Eluaegne ta ei olnud, sest tal ei olnud märki. Üldse oli selles lauas ainult üksainus kollase märgiga:

Jakob Riemann, kingsepp Grödest. Number üksteistkümmend.

Metsaküla Gröde ei olnud kreisilinnast Thalheimist väga kaugel.

Seda aga ei teadnud vahid. Nad ei pannud sellepärast tähele, et number üksteistkümmen ja number seitseteistkümmen — Karl Hecker oli saanud selle numbri — silmad kohtasid, et nad üksteisele pilgutasiid ja et nad salamärke vahetasid, mida tunnevad rahvusvahelised kelmid.

„Missuguses magamissaalis sa oled? Missugune voodinumber on sul? Kui tuleb öö, siis tahame katsuda üksteisega kõnelda.“

Õnnerikast uut aastat

soovime kõigile meie lugejaile, kaastöölisile, sõbruile ja poolehoidjaile, meie esindajaile, tellimiste vastuvõtjaile, üksiknumbri müüjaile ning kuulutajaile.

„Romaani“ toimetus ja talitus,

Kirjastus- ja reklaambüroo o.-ü. „ARENG“ juhatus.

Õo peale lootsid nad ju kõik, need viletsad. Uni on neil piiratud ja nad vajavad iga minutit, et oma jõudusid uuendada; kuid kui see on vähegi võimalik, siis riiusuvad nad unelt pooltundi, et naabriga sosistada. Kui nad seda ei teeks, läheks nad hulluks. Vahid teavad seda ka, hoiavad ühe silma kinni ja on kõva kuulmisega, kui algab sosistamine.

Isegi direktor teab seda, kuid teeb end muidugi teadmatuks. —

Number üksteistkümmend ja number seitseteistkümmend olid tõesti ühes magamis-saalis. Kuid nii palju õnne neil muidugi ei olnud, et voodid kõrvuti oleks seisnud. Kuid seda võis parandada. Sest kui vahid olid teinud ringkäigu — järgmine ringkäik oli alles tund hiljem — hiilis number üksteistkümmend number seitseteistkümmene voodinaabri juure. See oli noor mees, kes alati oli nälgane. Ta pakkus sellele oma home leivaannuse, kui pooleks tunniks vahetab voodid. Sarnane kaup oli valjult keelatud ja kui see välja tuli, määrati pimekartser. Noor vang tingis sellepärast veidi ja nõudis ka pühapäevase liha. Selle nõutud kaubaartikliga saadi kokkuleppele.

Ja nüüd võisid number üksteistkümmend ja number seitseteistkümmend üksteisega sosistada.

See läks tasa nagu tuuleõhk, vaevalt valjumalt kui hiirekahin põrandal või kärbsepirin aknaruudul, kuid nad mõistsid üksteist siiski ja lõpuks oli sõlmitud komplott üheaastase ja eluaegse vahel. Lõpuks ütles number üksteistkümmend veel: „Kui nad sind ainult usuvad, Karl!“

Number seitseteistkümmend vastas: „Ära karda, Jakob. Mul on mitu sinki soolas, kuid vaevalt nende seas ei ole.“

Järgmisel hommikul nõudis Jakob Riemann ülemuse ette viidud saada. Ta tahtis lasta protokollil võtta esitist kohtule ja see oli ta õigus, sest ka vangidel karistusvanglas on õigusi, kuigi mitte palju.

Inspektor, kes neid asju ajas, võttis ta pahaselt vastu.

„See on muidugi jälle asja uuesti ülesvõtmise palve,“ ütles ametnik pahase näoga.

„Kas sa sellest siis loobuda ei suuda?“

„Seekord on asi õige, härra inspektor.“

„Tunneme neid kõnekäänusid. Selle asemel, et teha tööd, mõtlete välja kõige hullumaid lugusid ja meiesugune saab orjata. Kas ei ole asi juba neli korda kohtus olnud? Kas ei ole kohtud esitist juba neli korda tagasi lükanud? Kuid seda ma sulle ütlen: Kui sa midagi hoopis uut ei esita, ei liiguta ma sulge.“

Number üksteistkümmend seisis rahulikult ja lasi teisel kõnelda. Parata ta ei võinud ja pealegi oli see talle ükskõikne. Mis teadis see mees, kuidas on eluaegse meeleolu, kes võitleb vabaduse pärast!

„Mul on nüüd alibitunnistaja,“ ütles ta poolvaljult, sest üsna valjult ei tohi vanglas kõnelda.

Juriidiline laensõna tuli tal libedalt suust, sest ta oli seda sada korda kuulnud ja mõistnud, sest nad kõik kõnelesid ju ainult sellest kõige tähtsamast tõendusvahendist. Kel on korralik alibitunnistaja, see on peaaegu vaba, sest ükski inimene ei saa olla kahes kohas korraga ja härrad kurjategijad ei ole teatavasti iialgi seal olnud, kus on sündinud kuritegu.

Inspektor teritas kõrvu. „Tõepoolest! Kust selle siis äkki välja võtsid?“

„Ta toodi eile siia, härra inspektor. See on tööline Karl Hecker Thalheimist.“

Ametnik kehitas õlgu. „Nii! Sel ööl sosistati muidugi jälle. Teie järele ei suuda keegi valvata. Palju uhkust ajada sa temaga ei saa. Kuid üles võtma peame asja, seal ei aita midagi.“

Ja ohates pistis ta sule tindipotti.

Kas usute, vaesed kelmid, kelle viimaseks lootuseks on kohtuprotsessi uuesti esilevõtmise palve — kas usute teie, et sarnane asi kiirelt lahendatakse?

Ah ei, seda küll mitte.

Õigusliselt maksmahakanud aktid on nagu kapp täis vana prahti, mille võti kaduma on läinud. On asjatu vaev selle sisu veel kord ringi pöörata, ta ei huvita kedagi ja võtmeotsimine on tülikas töö.

Aktid on surnud.

Kui nad ei lõppenud tapakirvega, siis elab küll veel inimene, kes tunneb nende sisu peast, kes omas kongis tunnistajate tõenduste sõnu sada korda peas veeretab. Kuid see inimene ei pääse pinnale ja ta jutt on tuntud fraas: „Süütu — süütu!“

Siis veel midagi. Eksimatu ei ole ükski kohtunik ja kohtueksitused on võimalikud. Kuid kui asi aastate järele uuesti harutusele tuleb, millal on kustunud tunnistajate mälu selgus, ja kui siis lõpuks on resultaadiks armetu „Mitte tõendatud“, siis lendavad kiivid kohtunikku peale, kes tegid esimese otsuse. Siis kisatakse justiits — mõrtsukatööst ja ohvrast tehakse märter.

Mõnikord oli ta seda, tihti aga mitte.

On sellepärast arusaadav, et kohtunikud, kes peavad asja uuesti ette võtma, viivitavad, et nad iga tõendust kolmest küljest vaatlevad ja meelsamini vale kui tõega arvestavad. Kui see kõik kaalutud saaks, oleks humaansuse pasundajad ilusti vait ja teeks hukkamõistetule sellega parima teene.

Kuid tihti ei tahagi nad kurjategijale kasu saata, vaid ainult seaduse autoriteeti kõigutada.

Nii on lugu.

Augusti lõpul oli Jakob Riemann lasknud esitise protokollilt võtta, et soovib oma asja uut läbivaatamist ja alles kuus nädalat hiljem, umbes oktoobri keskel, istusid maakonnakohtu direktor Roller ametitoas otsestava karistuskoja kolm kohtunikku koos ja pidasid nõu.

See oli siiski soodne märk, et nad mitte kirjalikult ei hääletanud, nagu sünnib asjade puhul, mis näivad kahtlematud.

Direktor oli juba veidi roostetanud ja ühekülgne. Ta oli alanud karjääri prokuratuuris ja ei suutnud uskuda, et kohus eksib. Muide ei teinud ta kärbeselegi viga.

Ta naaber paremal oli maakonnakohtu nõunik doktor Schmidt, peen eraseaduste tundja ja ainult möödaminevalt karistus- asjadega tegevuses.

Assessor Müller refereeris.

Tema ees olevad aktid olid paksud ja tolmunud. Vannutatud meeste kohtu otsuse taga olid sisse ömmeldud kõik uuesti esilevõtmise palved ja nende kõrval igakordne, kaunis lühike kohtuotsus, mis need palved

tagasi oli lükanud. Sest karistusprotsessi- korra 399. paragrahv nõuab uusi asitõendusi, ja isegi „eluaegse“ ajudel ei ole igakord võimalik sarnaseid asju maa seest tampida.

Assessor küsis esiteks, kas tohib oletada, et asjalugu kõikidele on tuttav.

Direktor tõendas seda aeglase peanoogutusega. Ta oli juba kaua kolleegiumis ja ei leidunud ühtki viimase aastakümne suuremat kohtuasja, mis ei oleks olnud hoolikalt registreeritud ja talle pandud ta peas.

Kuid doktor Schmidt soovis üksikasjalist ettekannet. „Kui kord juba koos oleme,“ ütles ta, „tahaksin asja hoolikalt uurida. Mõtelge ainult, mu härrad, missuguse põnevusega ootab hukkamõistetute meie otsust.“

Assessor Müller avas aktid. „Üleval mägedes,“ algas ta ebamäärase käeliigutusega akna suunas, „umbes tuhande meetri kõrgusel, asub väike, üksik metsaküla Gröde. Seal asub ka ülemmetsniku elamu ja kõik kokku kuulub Thalheimi ametkonnakohtu raiooni, nagu härrad väga hästi teavad.“

„Kas seal ei istu ametivend Wolff?“ katkestas doktor Schmidt referenti.

See noogutas. „Juba viis aastat, härra nõunik. See on hiirelõks, sest sisseminek on kergem kui väljatulek. — Seal üleval Grödes leiti rohkem kui kolm aastat tagasi metsavaht Walther mahalastult. See oli üks neid draamasid, mis juhtuvad kaunis sagedasti jahiloomade- ja metsarikastes kohtades ja ometi ikka uuesti on romantilised. Asjaseis on kaunis lihtne. Mäkke tõusev tee Thalheimist Grödesse teeb suuri käänakuid, mida jalakäijad tihti teelühenduseks läbi metsa kasutavad. Kohe peale eelviimast käänakut, umbes kümme minutit enne Grödet, asub orupõhjas paremat kätt Oruveski, kuna maantee teisel küljel, metsaserval, on nõndanimetatud kingsepahütt. Mõlemate elamute vahel on umbes viie minuti kaugus. Ühel kuivalgel kevadööl läks Orumölderi Jahn Thalheimist Gröde poole. Tal oli olnud linnakeses asjaõendus ja oli hiljem pikemat aega istunud Timpe restorani turuplatsi ääres. Kui ta jõudis eelnimetatud teekäänakuni, oli tema kell täpselt üks. Et kiiremini koju jõuda, pööras ta põikteele, mis viib läbi metsa ja lõpeb kingsepahüti läheduses. Selle tee keskel kuulis ta äkki pahemat kätt teatavas kauguses pauku. Minut hiljem kohisesid pöörad ja üks mees jooksis risti üle tee. Ta hoidis püssi käes ja mölder tundis ta heledas kuivalguses selgesti ära. See oli kingsepahüti elanik Jakob Riemann, meie tänane edasikaebaja. Nii

on möldri tunnistus ja ta väanne. Pean siin vahele lisama, et Orumölder Jahn on vanaldane mees ja veidi kartliku loomuga. Sellest selgubki, et ta ei peatanud kingseppa ega läinud paugu kõlale järele. Ta kiirustas koju ja ütles ainult veskisellile, et kingsepp käivat ebaausat teed. Seda teati külas varemgi. Järgmisel hommikul leitakse metsavahi Waltheri surnukeha. Ta lebas kingsepahüti läheduses metsasihil ja laibal oli kaks haava, haavliilaeng pahemas rinnas ja noapiste kaelas. Tapetu püss oli veel laetud ja selle kõrval lebas ka teine relv. See oli verine kingsepanaaskel, mis pealegi kandis omaniku — Jakob Riemanni nime.“

Referent tegi väikese vaheaja ja vaatas ringi. Roller istus kaunis uniselt kirjutustoolis ja vaatles oma sõrmeotsi, kuna doktor Schmidt väga mõtliku näo tegi.

„On arusaadav, mu härrad,“ jatkas assessor, „et nende tunnistuste raskus kaebealust maani pidi paenutama. Tegu sünnib ta maja läheduses, teda ennast näeb hea kuulsusega tunnistaja püssiga käes, ta oma naaskel — ja seda ta ei salganud — lebab ohvri kõrval. Kuid siia juure tuleb psükooloogiline moment, sest tegu ei tohi vaadelda tavaliku metsadraamana, ta ei ole mitte võitlus salaküti ja metsaametniku vahel. Tapetud metsavaht Walther tundis nimelt huvi kingsepp Riemanni tütre vastu. Et ta aga joodik oli, ei tahtnud isa ega tütar tasta midagi teada. Sündis vaen ja mitmed külalanelanikud on kuulnud vastaste ähvardusi. See tõsiasi on kaebuse peatugi. Sest muidu võiks selle üle imestada, et salakütt esiteks vastase maha laseb ja talle siis veel naaskli kaela pistab. Kaebus oletab aga väga õigelt, et sündmustik oli teistsugune. Arvatavasti luuras Riemann oma maja läheduses metsavahti. Ta torkas ta naaskliga surnuks ja siis alles tuli talle mõte, et võiks etendada salaküttimisdraamat. Ta toob majast püssi, laseb surnule laengu rinda ja —“

„Ja jätab naaskli surnukeha kõrvale!“ ütles doktor Schmidt mõrudalt vahele. „Härra ametivend, kui see seisab kaebuses, siis imetlen prokurööri luulelendu. On mõeldav, et mõrtsukas ohvrile veel peale surma noahaava lööb ja et ta jubeduses relva käest viskab; kes aga nii jahedalt ja kaalutult tegutseb, kui oletab kaebus, see hoolitseb ka süütunnistuste kaotamise eest. Sellest ma mööda ei pääse.“

Referent oli jäänud aramaks.

„Teil on ju õigus, härra nõunik, see on imeline konstruktioon. Kuid arstiteadusline asjatundja, doktor Berger Thalheimist, on

tõendanud kaebuse oletust. Tema arvamise järele suri metsavaht Walther pistest kaela, haavliilaeng on aga nii lähedalt antud, et tegija püssisuu peaaegu teise rinnale asetab. Pealegi —“

Maakonnakohtu direktor Roller ei vaadeldud enam sõrmeotsi ja pööras nüüd uskumatu maakonnakohtu nõuniku poole. „Pealegi, härra ametivend, on kaebealune ise need vastuväited tegemata jätnud, ta kaitseb end hoopis teistviisi. — Vabandage, et katkestasin, härra assessor.“

Ta toetus, uhke oma hea mälu üle, uuesti tooliseljale.

Referent jatkas: „Tulen nüüd meie tänase nõupidamise põlevale küsimusele. Tõepoolest leppis kingsepp Riemann ainult sellega, et katsus muretseda alibitunnistust, mis näis küll algusest peale lootusetu. Ta nõudis nimelt kellegi Karl Heckeri ülekuulamist, põhjavajunud ja halva kuulsusega inimene Thalheimist, kes oli eeluurimise ajal teadmata kadunud ja keda otsis politsei. Selle inimese seltsis olevat ta teo sündimise ajal ühes kauges metsaraioonis salaküttimisel olnud ja olevat tema saatel alles hommikul koju jõudnud. See on ju kaebealuste armastatud abinõu. Nad nõuavad alati tunnistajaid, kes küll on olemas, kuid keda ei leita ja kuigi karistuskodas seda trikki silmas peavad, kukuvad vannutatud mehed ometi mõnikord sisse. Kaebealust Riemanni see ei aidanud, ta mõisteti surma ja armuandmine tuli vist ainult sellepärast, et —“

„Et asjas ometi midagi võiks tõsi olla,“ ütles parandamatu maakonnakohtu nõunik Schmidt, „on see ammuotsitud tunnistaja lõpuks leitud?“

„Neustadti vanglast, härra nõunik — Riemanni kaasvangina.“

See oli väike trumbikaart, mille assessor paljastas ja ta mõjus nähtavalt. Doktor Schmidt, kes kaebealuse vastu tundis näilikut sümpaatiat, tõmbas pea õlgade vahele ja tegi kahetseva näo.

„See on paha, härra ametivend, sest vangi tunnistus ei kaalu palju. Kui mees seisaks ilma kohvipruuni rüüta vannutatud meeste ees, oleks temaga midagi peale hakata, kuid sarnane mees avaldab halba muljet. Muidugi puhub ta kingsepaga ühte mänguriista.“

„Siis tagasi lükata, kuna asi on nähtav komplott,“ arvas direktor rahulikult.

Kuid sellega ei olnud teised nõus. „Kas meie oleme vannutatud mehed?“ jatkas doktor Schmidt. „Asi võib olla kokkumäng, kuid selle üle ei otsusta meie, vaid meie asi on vaadata, kas on leitud uus tõsiasi, mis

võiks põhjendada kaebeluse vabastamist. See tõsiasi on leitud, sest see Hecker või kuidas ta nimi, on kinnitanud hukkamõistetut alibi ja kui ta valetab, peame ootama, kas ta ka vannub. Olen asja uuesti ülesvõtmise kohta.“

Assessor pidi otsustama. Ta kaalus mõned sekundid, et temale ja ta karjäärile oleks ehk kasulikum astuda direktori poolele, sest see asendas tihti maakonnakohtu esimeest ja võis ta isiklistesse aktidesse kirjutada, kas ta hästi või vähem hästi sobib kolleegiumi nõukokku — kuid see oli ainult mõned sekundid.

Siis seletas ta, et asja uuest ülesvõtmisest hoiduda ei saa, kuigi oletab koos härra maakonnakohtudirektoriga, et asi on kokku mängitud.

Sel viisil lõppes istung.

Kui Müller ja Schmidt lahkusid kohtuhoonest, ütles maakonnakohtu nõunik: „Usun, härra ametivend, et maailmas ei ole ühtki kutset, mil on suurem vastutus kui kohtuniku kutsel. Kord elus pidi mu hääl otsustama vabaduse või vangla üle ja ma otsustasin viimase kasuks. Teie olite täna õnnelikumas seisukorras.“

Sadas lund.

See ei olnud nagu Põhja-Saksa lagendikul, kus üksikud helbed maha vajuvad ja kui maapinda puudutavad, sulavad; üleval mägestikus, Thalheimi kohal, raputas proua Holle kogu tagavara välja ja sellest sai tubli sulgpadi. Läbi linnakese värava puhus idatuul ja pühkis turuplatsi lagedaks. Majade ees lebas lumi kõrgete vallidena, ainult „Viinamarja“ ees oli tee pühitud, sest täna oli kesknädala õhtu ja nii kaua kui on moes olnud õllejoomine, on sellele kombele nädala keskoht ja lõpp pühendatud olnud.

Novembri videvik peitis juba tänavaid ja Fritz Timpe, kõhn mees terava ninaga, süttas härradetoas laelambi.

Kui tornikell viis löi, läks ta ukse juure.

„Annemarie!“

Noor tüdruk, kes kutse peale ilmus, oli kingsepp Riemanni tütar, vangi laps. Teda oleks võinud nimetada ka „põlatuks“, sest kitsastes oludes on perekonna saatustunduvam kui suures ilmas. Kuid restoraaniomanik Timpe oli hoolitsenud, et asi nii kaugel ei läinud, ta võttis emata tüdruku kelerinnaks ja ei saanud sellest kahju.

Kalitlejad tõendasid isegi, et Fritz Timpe ristitiinimese meelsus on kahepaikne, sest

Annemarie oli ilus, ei võinud midagi nõuda ja oli heaks sildiks. Mõeldagu ainult: „eluaegse“ tütar ja isa tõendab, et on süütu!

Kui huvitav!

„Annemarie,“ ütles Timpe, „pane veel mõned halud ahju, sest härra ametkonnakohtunik armastab soojust — üleval lossis on tal ikka kakskümme kraadi. Kuid mitte liig palju, sest ülemmetsnik hakkab kergesti higistama ja doktoril on liig palju rasva. Rohkem selle ilmaga ei tule. Kuid need tulevad kindlasti!“

Tüdruk kuulas vaikides käsku. Suurt pottkiviahju köeti kõögist. Ja kuna Annemarie pliidi juures seisis ja punane leek talle vastu löi, oleks vist mõnigi tundnud kaasundimust selle näo raskemeelsusega.

Doktor Berger, kes esimesena ilmus klubilauda, ütles, et tuleb kottpime öö ja kes ta täna öösel üles äratavat, selle kaela keeravat ta kahekorra.

Timpe tõi esiteks liitrikruusi. Selle oli doktor toonud Münchenist ja kuna H B ta nimega sobis — ta eesnimi oli Heinrich —, rüüpas ta tublisti.

Berger oli poissmees ja kõige paremates aastates. Inimesed kõnelesid, et ta tundvat huvi ülemmetsniku Eichleri tütre vastu, kes istus Grödes ja salakütte korra juures hoidis. Igatahes oli tal aga võistleja ametkonnakohtunikus Wolffis ja sellepärast ei võinud mõlemad üksteist hästi sallida, kuigi nad igal kesknädalal ja laupäeval koos olut jõid.

Doktor istus sohvanurka. See oli veel hiljuti nagisenud, kui ta istus; nüüd oli ta vait, sest vedrud olid juba kõik katki.

„Kas ülemmetsnik täna tuleb?“ küsis Berger.

Fritz Timpe teadis. „Täna kindlasti, härra doktor. Ta oli ametkonna kohtus ja pidas muidugi härra ametkonna kohtunikuga ülehomsu üle nõu. Kui härrad peavad vandanutad meeste kohtu minema, võivad nad üheskoos saani võtta, sest tunnistajate kuldudega hoitakse seal all kokku.“

Doktor süttas sigari ja jõi õllemõõdu poolenisti tühjaks. „Olen kah kutsutud. Nagu inimesel ei oleks muud teha.“

Timpe pilgutab silmi, sest Annemarie oli sisse tulnud ja asetab tuhatoosi lauale. Ta käed värisesid seal juures.

Kui ta oli lahkunud toast, ütles peremees: „Sel aastaajal on küllalt teha. Kuid usun, et teie haiged nii ei luura, kui kingsepp Neustadti vanglas. Kas usute, et uus asjaharutus toob muudatusi?“

„Sellest ei tule midagi!“ urises Berger.

„Andsin oma otsuse ja selle juure ma jään. Mis puutub aga kelmissesse, sellesse Heckerisse, tahan härradele veidi tuld näidata, mis mees ta on. Kes vägivaldselt võõrastesse majadesse tungib, vannub ka valet. Kas usute siis, Timpe, et kingsepp on nii süütu nagu ta tõendab?“

Fritz Timpe oli ahju juure astunud ja kuuehõlmad üles tõstnud. „Peremees ei usu iialgi midagi, härra doktor, või ainult enamust. Ja sel puhul on vist ülemmetsnik ja ametkonnakohtunik ühel arvamisel. Muidugi ainult ses asjas. Pealegi teeks see mulle kahju, kui Riemann vabaks saab, sest siis läheb Annemarie isa juure ja see tüdruk on mulle tööpoolest armsaks saanud.“

Tal ei olnud enam aega teisteks inim-sõbralisteks kõnekäändeks, sest väljas tambiti valjult lund maha ja siis tulid mõlemad ühel arvamisel olijad sisse.

Vanadus ja noorus.

Ülemmetsnik võis kaua raputada, kuid hõbevalge habe rippus tal siiski nagu härjapõlvlasel ümber suu ja põskede, ametkonnakohtunik oli aga uhke mees ja blond vurrudes sätendasid ainult üksikud veepiisad.

Ta haaras kohe pika piibu järele, mis seisis nurgas, kruvis sellele kaasatoodud pitsi otsa, istus kaksiti toolile ja ütles: „Tegime maha, et võtame ülehõnseks ühise saani, sest raudteeliin on kinni tuisanud. Kas tulete meiega, doktor?“

„Kas samal päeval jälle tagasi tulete?“

„Võimatu! Esimene kord kestis kohlustung ka kuni ööni.“

„Siis sõidan parem üksi ja lasen end vabastada.“

Ülemmetsnik Eichler istus juba teises sohvanurgas ja suitsetas piipu. „Nii kergesti see ei lähe, doktor. Asjatundjad tulevad kõige viimastena ja kaitsja on kutsunud kuulsa professori, kes teie otsust reviderib. Kõneldakse, et mees midagi teab.“

„Ma tean ka midagi!“ vastas Berger mürgiselt, kuid ta pööras seal juures ametkonnakohtuniku poole, kes ei olnud midagi öelnud, sest Eichleriga ei tahtnud ta vahetkorda rikkuda.

Wolff suitsetas külmalt. Lõpuks märkas ta seda ja võttis tubakakoti välja. Kuid viis, kuidas ta toppis, lasi mõndagi oletada.

„Meie kõik ei tea midagi,“ ütles ta lõpuks. „Ma ei juhtunud eeluurimist, kuid sestsaadik, kui see alibitunnistaja on ilmunud, käib asi mul öösel ja päeval peas ringi. Teie andsite ju oma otsuse, doktor, ja ma ei ole asjatundja, kuid kui tööpoolest on niiviisi, et metsavaht tapeti naaskliga,

siis ei ole ses loos midagi korras. Naaskliga tapetud, mu härrad, nii siis rahulikult jutuajamisel, kui Riemannil igatahes püssi kaasas ei olnud. Kui ta aga tagant järele tõi püssi, et lasta laipa, siis ei jätnud ta ometi naasklit selle juure. On aga asi ümberpöördud, lasi ta mehe salaküttimisel olles maha, milleks oli tal siis veel vaja naaskliga pista ja kel on salaküttimisel naaskel kaasas? Riemann oli tuntud salakütt ja et ta see oli, võis ta ka Heckeriga koos olla.“

„Ja naaskel lendas iseenesest teokohale“, ütles doktor pilkavalt.

Ametkonnakohtunik hammustas piibupitsi. Heameelega oleks ta midagi joomisest öelnud, mis vahetevahel teaduse pea peale paneb, kuid ta ees seisis lõhnav groggi, mille Timpe veidi põhjamaiselt oli seganud, ja julus ei olnud sellepärast soodne. Ta tegi selle asemel kriminaalfilosoofilise tähenduse.

„Kardan ainult ühte, mu härrad. Mölder Jahn on küll vandunud, et nägi Riemanni püssiga ja ei ole mingit mõistlikku põhjust oletada, et ta meelega valet vandus. Kuid see oli kuuvalge öö ja kuu petab. Ta võib eksinud olla. Kui aga Hecker oma juure jääb ja vannub, et Riemann kogu öö temaga koos oli, siis on see tõsi või valevanne. Vabaks mõistavad vannutatud mehed juba sel põhjusel, et asi on teistkordselt kohtus, kuid kahjuks ei ole seadus ette näinud, et nad oma otsust põhjendaks. Inglismaal on otsus „ei“ või „mitte tõendatud“ ja esimene on tõeline vabaksmõistmine süüst; meie oleme julmimad ja kuulatame rahvahäält. Ma kardan, mu härrad, et see seljatagune sosin õnnetu elu rikub.“

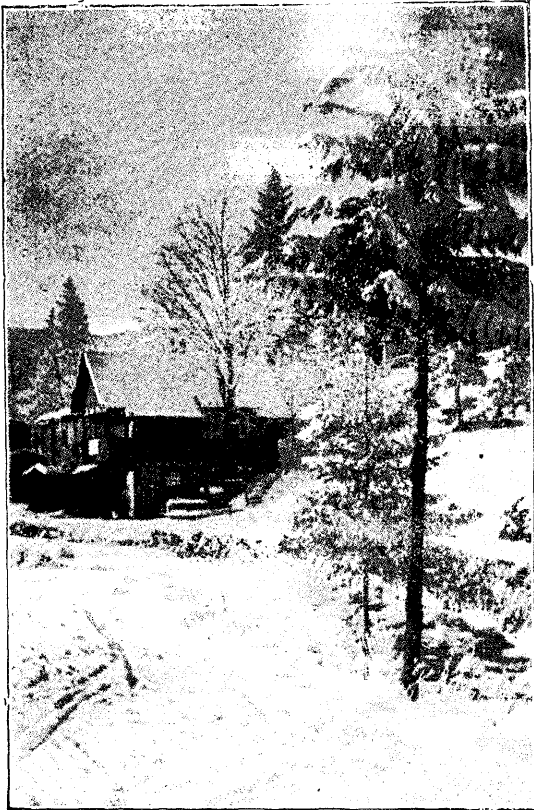
„Siis rännaku välja,“ ütles ülemmetsnik.

See ei olnud veel midagi öelnud, vaid oli tummalt doktorile piibusuitsu nina alla puhunud ja doktor tegi siia juure näo nagu oleks see lavedel ja tütimian olnud.

Nüüd kõhatas ta. „Teil on täielikult õigus, härra ühemetsnik. Ameerika on suur ja Ameerika on kaugel. Ta olgu rõõmus, kui vannutatud mehed ta vabaks annavad ja ta Annemariele ei teeks õhmuutus ka viga. Muidu segab ta mulle veel rotimürki õlle sisse, sest ta peab mind vist ainsaks süüdlaseks kogu loos.“

Noore neiu nimi mõjus piinlikult, sest see käis edasi ja tagasi, teenis külalisi ja neile tuli alles nüüd meele, missuguse hirmuga vaene olevus järgmisi päivi pidid ootama.

Timpe tõstis esimesena ahju juurest oma inimsõbraliku hääle. „Jätke mu Annemarie

Metsamajake.

mängust, härra doktor, siis oleks Orumölder Jahn esimene. Kuid ta on hea laps ja ei kanna vihavaenu; ta istub praegu teises toas Jahni Gustavi juures ja vahtmeister Kunze on audaami osa enese peale võtnud.“

Täitsa nii see ei olnud, nagu kõneles peremees; kuid ta puudutas siiski asja, mis ümbruskonna elanikkudele just arusaadav ei olnud. Sest Gustav Jahn, vana Orumöldri ainus poeg, katsus tõepoolest kingsepatürelle meeldida ja kui see oli tõesti armuvahekord, siis oli ta ebaloomulik, sest mölder Jahn oli peatunnistaja Riemanni vastu ja kui ta oli eksinud tol kuuvalgel ööl, oli kingsepp tema eksituse ohver.

Suures kõrtsiruumis, kus kõik istusid, kes ei kuulunud härradetuppa, istusid tõepoolest vahtmeister Kunze ja Gustav Jahn, kuid Annemarie oli neile ainult õlle toonud ja oli siis tumma peanoogutusega ära jooksnud — kööki, pliidi juure.

Härradetoa ja kõrtsiruumi vahel oli hingeline side. Thalheimis ja üleval Grödes ja igas onnis, mis kleepus mäeserval, kõ-

neldi sel päeval ainult vannutatud meeste kohtust ja protsessi uuesti ülesvõtmisest kingsepp Riemanni vastu, sest see oli suur sündmus ja paljud ei tahtnud mõista, et asi, mille vannutatud mehed juba otsustanud, et surnud asi veel kord elusaks võis saada.

„Kui see oleks olnud veel karistuskoda!“ ütles vahtmeister. „Mind kutsutakse tihti maakonnakohtusse tunnistajaks ja ma tunnen härrasid seal. Nad tahavad muidugi õigust leida ja näevad vaeva, kuid igatühe ees on seadusraamat ja nad ei hooli elust. Nii võib juhtuda eksitus. Kuid mis puutub vannutatud meestesse, siis ei otsusta need tähtede järele ja asi ise on ka palju pühalikum. Mul ei ole suuri lootusi ülehommeks, härra Jahn ja kui mul kellestki on kahju, siis on see Annemarie, sest ta näeb isa juba vabana; hiljem on asi kahekordselt raske kanda.“

Gustav oli just sõjaväeteenistusest koju pääsenud ja töötas nüüd isa veskis. Sõdurielu oli täendanud ta silmapiiri ja ta teadis, kuidas inimesed mõtleavad; ta teadis, et vahtmeistril võis õigus olla, kuid ta tuletas meele Karl Heckeri.

„See närukael!“ ütles Kunze. „Olen juba kakskümmend aastat Thalheimis ja tunnen ta häbitegusid. Kui härrad mind ülehomme küsivad, mis mees see on, siis ütlen tõtt. Ja kui nad teada tahavad, kas usun, et ta valet vannub, vastan: Sentide eest ta seda ei tee, kuid krooni eest küll. Peale selle aga, härra Jahn: Teie isa vandus ju ka.“

Gustav ohkas sügavalt. „Selles asi seisabki, härra vahtmeister — mu oma isa. Kui tihti olen temaga kõnelanud, kas ta ei ole siiski eksinud, kas üü teda ei petnud. Ta ei joo ju tavalikult iialgi, kuid sel õhtul oli ta Thalheimis ja istus siin Timpe juures. Need mõned klaasid ehk mõjusid ta pea peale. Küsisin teda veel täna: „Kas ei või sa oma tunnistust piirata, kas ei või sa eksituse võimalust oletada?“ Ma ei taha teda ju ülekohtule meelitada, härra vahtmeister, jumal hoidku mind, kuid ma ise ei sooviks sarnase kindlusega tõendada, mis öösel olen näinud.“

Vahtmeister noogutas heakskiitvalt. „Mis ta vastas?“

„Teie tunnete ju teda. „Mis nägin, seda olen näinud. Kui see ei olnud Riemann, siis peab ta olema teisik ja peab enne kohtu ette ilmuma.“ Mis võib selle vastu teha, härra vahtmeister!“

(Järgneb.)

Suudlematud suudlused.

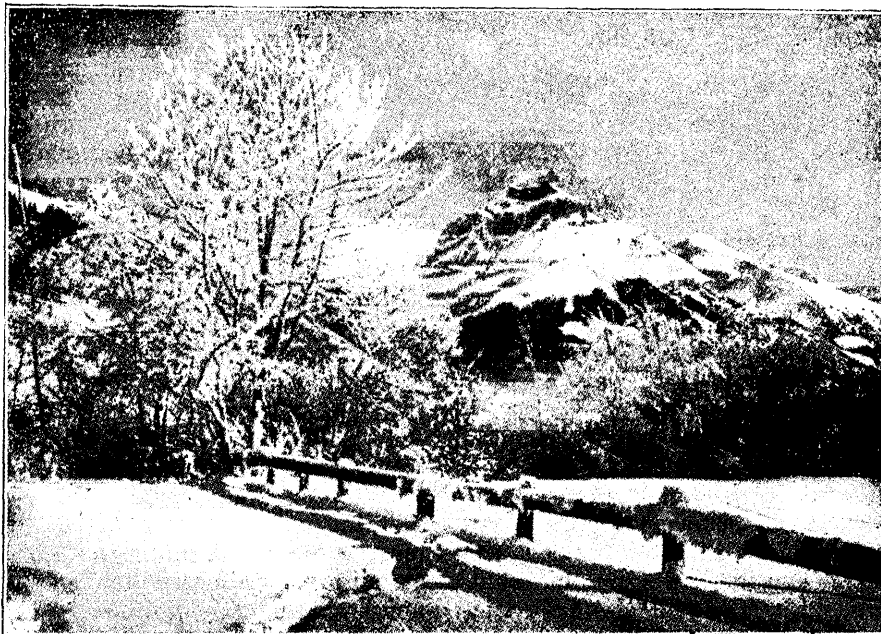
Ungari kirjanik **Imre Halasz.**

Olin gümnaasiumi kaheksanda klassi õpilane, kaheksateistkümnend aastat vana, unistaja ning — kõvasti armunud.

Igal teisipäeval ja neljapäeval, kell viis pärast lõunat, ootasin ma Mariat Kossuthi tänava nurgal; sel ajal läks ta klaveritunnile. Mina saatsin teda ja me vestlesime kõiksugu asjadest, eriti muusikast, mida me mõlemad väga armastasime, ja kooliasjust; armastusest ei kõneldnud me iial sõnakestki. Aga mõnikord, kui ta minuga rää-

Tundsini, et seda sellisel puhul on vaja ütelda: Ja ei valetanud, sest mul oli sellest kutsesi tõesti hea meel. Ma teadsin, et Klara Vadas Marie parim sõbranna on ja ma sellepärast tedagi seal saan kohelda.

Järgmisel õhtupoolel, kui Vadase perekonda läksin, leidsin sealt juba rõõmsa seltskonna. Ka Marie oli seal. Mäletan: tal tall vli hallsinine siidkleit seljas, söögiajal istusin ma tema vastas ja silmitsesin vargselt ikka vaid teda: kui hurmav, kui veet-

Pärast kestvat lumesadu.

kis, suutsin vaevalt ta sõnu kuulata; ma silmitsesin vaid täis hardumust ja armunult tema tbrku sinisilmi, ta peent nägu ja mõtlesin: kui hea see oleks, kui tohiksin kord seda sammetpehmet, valget nägu paitada.

Ühel päeval tuli koolis Miklos Vadas minu juure ja ütles mulle pühalikult:

„Palun sind oma õe nimel homme pärast lõunat meile tulla. Minuõel on sünnipäev ja palun sind hiljemalt kell viis meil olla.“

„Tulen; vastasin mina, ja lisasin siis lühikese mõtlemise järele: „Ma rõõmustan sellest kutsesest.“

lev, kui ilus ta on. Hiljem järgnes siis selliste koosviibimiste armastatum punkt: ringmäng. Me mängisime pantmängu. Pante kogus ruttu rohkesti; keegi ei keelanud neid, eriti meie noored; me teadsime ju, et panti tihti tuleb suudlnste abil lunastada.

Kui juba koos oli hulk asju, järgnes mängu huvitavam osa: pantide lunastamine. Me valisime ühe poisi kohtunikuks; tema pidi teistele selja pöörana, isegi silmad seoti tal kinni, siis võttis Mikla Vadas pandid reast kätte ja küsis iga pandi juures:

„Milline karistns kuulnb minu käes oleva pandi omanikule?“

Äkki märkasin ma, et minu märkraamatu punane kaas Miklase käest välja paistis. Miklas küsis jälle: „Mis karistus kuulub?...“ mina aga ootasin karistust naeratades.

„Tema suudelgu . . .“ algas kohtunik, ja minu süda nõksus valjusti. Oh, kui ma peaksin Mariet suudlema! Ja lähemal hetkel kuulutas kohtunik otsuse:

„Tema suudelgu Mariet!“

Marie punastas. Viivitades astusin ma tema juure. Tema taganes ikka enam, ja kui ta taganeda enam ei saanud, kiskus ta ukse lahti ja jooksis teise tuppa. Teised julgustasid mind:

„Noh, mine aga järele!“

Nad lükkasid minu teise tuppa ja panid ukse minu järel kinni. Marie seisis seina ääres, ja kui ma temale lähenesin, sirutas ta käed kaitstes välja. Kohmetult võtsin ta käest kinni.

„Marie,“ palusin ma, „lubage seda. Ainult seekord.“

„Ei, ei taha!“

„Marie, ma . . . ma . . . armastan teid!“

„Mina teid ka . . . teie meeldite mulle. Ja just sellepärast ei taha ma, et mind kõigi teades suudlete. Võib olla mõni teine kord . . .“

Minu pea vajus sõnatult longu ja ma läksin teiste juure tagasi. Naerdes võeti mind vastu.

„Noh, kas suudlesid?“

Nüüd ilmus ka Marie ja vastas minu eest:

„Suudles. Pant tuleb tagasi anda.“

Järgmine päev oli esmaspäev ja me kohtasime teatud ajal. Ja hiljemgi kaks korda nädalas. Aga suudlusest me ial ei rääkinud. Mis jaokski? Tänaval ei või ju suudelda ja mujal ei saanud me kunagi kokku. Siis lõppes kooliaasta, mina lõpetasin kooli ja läksin teise linna.

Mariet ei saanud ma ial enam näha.

— — —

Õhtuse kiirrongiga sõitsin ma Viini. Peale minu istus kupees veel kolm: üks vanem ja noorem daam — ema ja tütar — ja keegi vana härra. Neiu nägu ma õieti ei näinud, ta luges süvenenult mingisugust raamatut. Hiljem pani ta raamatu käest ja ma nägin selle pealkirja: „Baudelaire: Les fleurs du Mal“. Silmitsesin neitut. Oli ilus daam, kelle kuldjuuksed elektritule paistel sirasid. Tal olid kummalised terashallid silmad. Kui me pilgud kohtasid, vaatas ta nagu minust üle; ta silmad vaatasid kaugele, nagu inimesel, kelle mõtted ei

viibi siin, vaid mõnes teises maailmas, võimalik, et Baudelaire maailmas.

Vana härra oli neiu emaga juba jutusse süvenenud. Varsti kiskusid nad minugi jutu keerdu. Proualt kuulsin, et nad sõidavad Raobi sugulaste juure. Ma ütlesin ka neiu mõned sõnad; tema vastas lühidalt, tagasihoidlikult. Oli näha, et ta parem tahtis üksi olla oma mõtetega. Varsti selle järele tõusis ta ja läks välja korridori.

Tema külmus ja ükskõiksus vihastasid mind. Sellepärast läksin talle järele. Ta seisis akna juures liikumatult. Mina astusin ta kõrvale, toetusin küttnarnukiga aknalauale ja silmitsesin sõnatult tema halle silmi, mis välja pimedusse vahtisid. Mõtisklesin: mis temale ütelda? Aga iga sõna leidsin ma olevat shabloonilise, ja ühtlasi nägin ma ta külma, nagu tõrjuvat pilku, mis minu kõnele pidi järgnema. Vaikides silmitsesin ma pimedas möödaheljuvaid sädemeid ja kaugele — kusagil vaikes linnakeses — värisevat elektrivalgust. Siis vaatasin jälle temale. Tema käevars puhkas aknalaual. Pikkamisi nagu teadvuseta — panin ma oma käe tema käele. Ja oma pea tema käevarele lastes hakkasin ma tasakesi deklameerima:

„C'est ici case sacrée

Qu cette fille très parée

Transquille est toujours préparée . . .

Värsi rütm uimastas mind. Ma ei ütelnud seda enam temale, vaid enesele. Kui lõpetasin, ei tulnud mul enam meeldegi teda silmitseda. Rong vuras mööda mingisugusest talumajast, kus läikis väsinud petrooleumilamp, ja ma mõtlesin: kui kummaline, et siin ka inimesed elavad. Siis hakkas neiu rääkima. Tasa, lihtsalt ütles ta ainult: „Ma tänan teid!“

Ma pöörsin tema poole, me pilgud kohtasid. Mitu minutit silmitsesime üksteist sõnatult.

„Kes te olete?“ küsisin siis. Tundsin, et küsimus kõlas tumedalt, naljakalt, võib olla isegi naeruväärselt. Aga tema mõistis. Jutustas mulle oma elust, üksindusest, unistustest. Kui ta vait jäi, tundsin, et nüüd minagi pean kõik ütlema. Avalikult teatasin ma oma kannatustest, soovidest, kavatsustest — oma elust.

Kui ma lõpetasin, märkasin imestades, et minu käsi ikka veel tema käel viibis. Ma tõmbasin selle tasakesi oma külge ja ütlesin siis tasa:

„Nüüd lahkume üksteisest varsti. Ehk ei saa me üksteist ial enam näha. Lubage, et ma teid suudlen? Kas jah?“

„Jah,“ vastas tema tasa.

Ma kummardasin ta lähedale ja võtsin ta ümbert õrnasti kinni. Meie huuled olid juba peaaegu kokku puutumas. Ma tundsin ta sooja hingehõhku.

Samal hetkel kisti kupeeüks kõvasti lahti ja neiu ema hüüdis valjusti välja:

„Ilona, valmistu, varsti oleme kohal!“

Ja ta tõi tihtlasi ka neiu mantli, aitas talle mantli selga ja andis talle mitu väikest pakki kätte, ega lahkunud enam meie juurest. Mõni minut hiljem jõudis rong Roabi. Veel üks käesuudlus emale, pikk käepigistus neiuale, kurb kaisutus kahe kurva silma vahel, ja kõik oli otsas.

Ilonat ei ole ma iial enam näinud.

Park udusel talvehommikul.

Oli suvi Tatra mägestikus.

Elasin ühes pansionis koos ühe saksa abielupaariga. Mees oli arvata neljakümneaastane, armas, heastidamlik, aga tähtsusetu inimene. Proua nimi oli Ilse; tema ei olnud sugugi mitte germaanlik tüüp, vaid enam sihvakas, sale prantsuse iludus. Juba esimesest hetkest saadik olin temasse pisut armunud. Et jõuda tema lähedale püüdsin ta mehega luua head vahekorda. Ja selle võimalused löid mulle varsti mõned kaardi partiid.

Esiotsa nägin prouat vaevalt; ta tuli ainult soovajal alla, muu osa päevast ta oma toa verandal. Aga täpselt kell seitse õhtul ilmus ta terrassile, kus me kaarte mängisime; ta abikaas lõpetas siis partii ruttu, palus minult vabandust ja kadus siis ühes prouaga mägede suunas. Mõne päeva pärast, kui arvasin, et me sõprus ju küllalt kindel, küsisin temalt, kuhu nad sel ajal lähevad.

„Mäel seisab väike kabel, sinna saadan ma oma naise“. Ja natukese ajast pärast lisas ta: „Kas ei oleks teil lusti meid mõnikord saata?“

Ma võtsin kutse rõõmuga vastu, sest nii kui nii olin ma võimalust oodanud mehe abil proua lähedale saada. Muugi jaoks oli mul juba kavatsus valmis.

„Igale naisele on ainult vaja imponeerida,“ ütlesin enesele. „See naine aga —

seda tean ta mehelt — armastab kirjandust, sest päev otsa ta muud ei tee kui loeb. Nii siis pole mul vististi mitte raske temas huvi äratada.“

Kohe esimesel jalutuskäigul tõin ma esile kirjanduse. Küll sain kummalise tülituse osaliseks. Selgus, et see naine kirjandusest palju enam teadis kui mina. Juba mõne päeva pärast pidas ta mulle mitmesuguste kirjanduslike probleemide üle loengut ja mina kuulasin teda kui õpilane õpetajat. Mees aga küsis mult õnnelikult naeratades:

„Noh, mis ütlete minu naisest? Tema oskab seda, mis?“

Mina aga jalutasin siis juba iga õhtul ohatas tema akna all ja kui elekter üleval kustus, hammustasin ma oma huule valus veriseks . . .

„Olen armunud,“ nentisin ma eneses, „ja paraku lootusetu. Ma ei tohi Ilsele seda üteldagi, et teda armastan; nelja silma all me kokku ei saa! Oh, kui mulle ometi võimalus avaneks, et temale kõik võiksin ütelda!“

See soov täitus siis palju kiiremini kui olin arvanud. Ühel õhtul teatas mulle ta mees, et on telegrammi saanud, mis teda tungivalt kutsus Prahasse. Õnnelikult tuskus mu süda, kui ta mind siis veel palus, et ma ta naist ta õhtustel jalutuskäikudel saadaksin, mõtlesin ma eneses pilgates:

„Oh, see naiivne inimene! Julgeb veel oma naiseigi minule usaldada. Kas ta siis

Suusataja.

ei karda, et ma talt ära võtan? Peaks ju isegi nägema, et ma temast teistsugune olen!”

Poole ööd otsisin ja viilisin ma sõnu, millega Ilsele tahtsin avaldada armastust. Kuidas tahtsin temale selgeks teha, et meie üksijäämine on saatuse näpunäide. Et pattu teeme, kui seda võimalust ei kasuta. Et kõige ilusam usk on usk armastusse ja kõige ilusam palve on, kui kaks keha armunult üheteise najale nihkuvad.

Järgmisel päeval, kui harilikul ajal — seekord kahekesi — kabeli poole teel olime, jõudsin ma jahmatades arusaamisele, et kõik nii kergesti ei lähe kui seda olin kujutlenud. Üsna lihtsalt: ma ei osanud leida üleminekut sõprusest armastusele, kirjandusest armuavaldusele.

Äkki — kui tee muutus järsumaks — jäi Ilse väsinult seisma ja ütles naeratades:

„Nüüd alles tunnen, kui väga mu mees mul puudub. Muidu läksin ma alati tema käenajal siit üles. Nüüd oleks pidanud kaasa võtma kepi, et see mu mehe aset täidaks.“

„Kui lubate,“ vastasin mina, „siis täidan tema aset.“ Ja ulatasin talle oma käevangu.

„Kui te seda valesti ei seleta, siis võtan teie ettepaneku vastu,“ ütles tema ja võttis mu käevangust kinni.

Rõõm pani mu värisema.

„Sa kallid naine,“ ütlesin ma enesele, „kui armas ja tark on ta. Ta tundis, et mind peab julgustama ja ise mulle esinemiseks mahti andma.“

„Kui ilus on teie käekene,“ ütlesin ma ja silitasin ta kätt.

Tema kiskus käe lahti ja vaatas minule. Mitte vihasele ega kõrgilt, ainult väga kurvalt.

Mina hammustasin huuli ja saatsin teda sõnatult edasi.

Kabelis polnud kedagi. Tasakesi läksin ma edasi Ilse kõrval, kes altari ette põlvili langes ja palvetamahakkas. Langesin tema kõrvale põlvili, ja kui lõpetas ütlesin:

„Ilse, ütlen teile siin altari ees: Armastan teid. . . .“

Ütlesin talle kõik.

Mitte nii, kuidas ööse olin mõelnud, vaid nii, kuidas seda tundsin, südamest tulevate sõnadega.

„Ja nüüd ootan oma saatust,“ lõpetasin ma ja vaatasin ta huultele, mis ta nüüd vastab.

Tema kutsus mind oma järele, läks välja ja algas alles siis:

„Tean, et see, mis ütlesite, on tõsi ja avalik. Ma tänan teid, et mind armsatate. Ja ei salga: see on nii hea. Ja sellegipärast palun ma teid: ärge sellest enam kunagi rääkige. Olen abielus armastan ja oma meest.“

„See pole tõsi,“ ütlesin ma ägedasti.

„Oh siiski, ma armastan teda. Mitte armastusega, aga mis veel enam on kui see; lugupidamisega ja tänuga. Olen vaene, väga vaene tüdruk. Tema tõstis mu üles oma juure ja ümbritses mind lõpmata headuse ja armastusega. Pikkamisi õppisin teda ka armastama. Ja mis mul on elust puudu, seda tasuvad raamatud. Nii olen ma siis õnnelik. Seda võivad enesest vähesed ütelda. Ärge minu rahulikku õnne eksitage. Kui tahate jääda minu sõbraks, siis ärge sellest enam kunagi rääkige!“

Kirglikult haarasin ta käe ja palusin:

„Üks suudlus! Töotan, et sõna kuulen: jään teie sõbraks. Ainult see palve täitke mul. Ainus suudlus teie mälestuseks!“

Tema tõmbas käe ära ja ütles tasakesi ja kurvalt:

„Ei iialgi!“

Kogu öö olin ma uneta. Unistasin vaid sellest ainsast suudlusest. Tahtsin järgmisel päeval seda temalt ometi kerjata ja kui vaja, vägisi võtta.

Ja järgmisel päeval ootasin ma teda ilmaegu lõunasöögile, ootasin teda ilmaaegu terrassil. Tema toa uksele koputades ilmus toatüdruk, ja ütles, proua ei olla üsna terve ja ei võivat mind vastu võtta.

Vankudes läksin oma tuppa, langesin diivanile ja nutsin.

Järgmisel päeval tuli ta mees tagasi ja nädala pärast sõitsid nad minema.

Jial pole ma teda enam näinud.

— — —

Teie naised ja neiud, keda ma lial olen kaelustanud ja suudelnud, kui kaugel te minust olete. Üht ja teist mäletan ma veel mõnikord nagu läbi udu, aga ükskõikselt,

külmalt. Ja imestan, kuidas oli see võimalik, et ma teie suudlust nii kõrgelt hindasin?

Marie, Ilona, Ilse! Teie näod säravad mulle vastu roosilisest mineviku-udust ja teie huuled, mida ma iial pole suudelnud, paistavad kui punased marjad.

Kui hea on see, et inimesel on selliseid mälestusi.

Kui hea on see, et leidub soove, mille saatust ei ole halli täitumise kurb liisk. Kui hea on see, et leidub suudlust, mida me iial ei ole suudelnud ja mille maitset me ometi igavesti tunneme oma huultel ja südames.

Marie, Ilona, Ilse, ma tänan teid!

Trikk.

Hollandi kirjanik J. P. Balje.

Hotell de l'Espirancis Nizzas elutses kuulus võõras. Võõrasteraamatus seisis ta nimi Jack O'Neill, aga ei hotelli omanik ega teised hotellis elutsevad võõrad teadnud, et ta oli see kuulus mees, kes Inglismaal enesele oli kriminaalasjus kuulsa nime teinud. See tuli osalt sellest, et Jack O'Neillil kuulus veel polnud jõudnud Prantsusmaal igale poole ja teda vast ainult Pariisis õieti tunti; osalt tuli see sellest, et hotellis elas palju kõlavate nimedega isikuid, nii et detektiiv valitud seltskonnas viibis, kus ta isik eriliselt silma ei paistnud, kuna ta pealegi oli tagasihoidlik ja äärmiselt lihtsalt riietus.

See Jack O'Neill oli siis sel päeval, mil me lugu algab, pärast söömaaga oma tuppa läinud, et seal eksitamatult sigarit suitsetada, kui äkki uks avaneks ja keegi koputamatult tuppa astus. Sama ruttu kui ta ukse avanud, oli ta ukse oma järel ka kinni pannud ja lukku keeranud. Jack O'Neillil ees seisis tüse, tugev mees, kelle silmad kui sõed põlesid ja kelle nägu mitte just meeldivaks ei võinud nimetada. Mehe paremas käes oli revolver, mille rauaots matemaatilise täpsusega oli pööratud Jack O'Neillil otsaesisele. See jäi rahulikult istuma ja suitsetas oma sigarit mugavalt edasi, silmanähtavalt oodates, et sissetulija temaga hakkaks rääkima.

Rahulikult sammus võõras edasi ja võttis just Jack O'Neillil vastas istet. Siis ütles ta:

„Nii, nii, härra Nuusnina, viimaks ometi õnnestus mul teile soodsail tingimusil läheneda. Ei oska ütelda, kui õnnelik ma sellepärast olen, seda enam, et lihtne juhus teid minu kätte upitas. Kui ma ei oleks olnud juhuslikult siin kandis „tegev“ ja kui teie ei oleks olnud nii rumal, et ise oma nimele toa võtsite, kes teab, ehk oleksin pidanud veel aastaid sellist head võimalust ootama. Arvatavasti ei tunne teie mind enam. Pealegi näite teiegi teistsugune olevat kui kolme aasta eest, mil ma teie ees seisin; aga nagu kameleon värvi vahetab, nii kuidas olukord seda nõuab, oskate teie oma olemist ja nägu muuta, kuid see ei tähenda palju. Olete uudishimulik, kes ma olen? Kas te siis ei tunne Klem Hendersoni, kelle te kolme aasta eest viieksteistkümneks aastaks vanglasse toimetasite? Jah, kui mul ei oleks õnnestunud ära karata, ma oleksin siis teie läbi kaotanud viisteistkümmend ilusaima aastat oma elust. Kuid kaks aastat ma kannatasin ja sellepärast vandusin ma, et teie selle eest peate tasu saama, Jack O'Neill!“

Tema silmad omasid jälle põleva ilme, kuid suurt ei paistnud see detektiivi mõjutavat; enne näis see temale nalja tegevat.

„Ja mis tahate nüüd teha, Klem Henderson?“ küsis ta rahulikult.

Vihane naeratus mängles ärakaranud vangi huulte ümber.

Jänku-välejalg paksus lumes.

„See riistapuu teeb liig palju lärmi,“ vastas see revolvrile osutades. „Aga mul on peen pits, milles mõjuv mürk peitub; väike piste ja teie uinute öndsalt.“

Kähisev naer saatis neid sõnu.

„Suurepärase plaan. Kahju ainult, et sellest midagi välja ei tule, Klem Henderson!“

„Ja miks mitte, kui tohin küsida?“

Detektiivi suust tuli lühike naer ja ta silmad omasid lõbusa ilme.

„Sellepärast . . . et mina sama vähe kui teie, armas sõber, olen Jack O'Neill. Olen Pat Mac Cormick; vististi pole see nimi teile enam võõras?“

Hämmastus tekkis Klem Hendersoni näole. Pat Mac Cormick, mõrtsukas ja murdvaras! Uskumata! Siis aga muutus ta näoilme ometi. Umbusaldus ja jultumus tekkisid ta pilku, kui ta oma vastast luurates silmitses.

„See on tore trikk, Jack O'Neill,“ ütles ta, „aga mina sisse ei kuku. Ahahah, Pat Mac Cormick, kas või mõirga! Tean, et olete angerjassile poiss, vana sõber, ja et olete juba tuhandest hädaohust pääsnud oma vaimuerksuse ja raffineeritud trikkide läbi, aga kui tahate petta Klem Hendersoni, siis peate veel libedam olema kui angerjas!“

Jälle kajas Jack O'Neill suust lühike naer.

„Teie meeldite mulle, ametivend,“ ütles ta, „ja mina teen teile ettepaneku. Juba ammugi olen otsinud meest, kes mind mu „tegevuses“ võiks aidata. Kuid ei leidnud kedagi; enamik neist oli rumal ja harimatu, aga teie näite olevat soodus osanik. Siin minu käsi. Võtke vastu!“

Ikka veel oli revolvrisuu ähvardavalt pöördunud detektiivi otsaesisele. Henderson jäi liikumatult istuma, kuigi ta näole väike vankumine ilmus.

„Kui te olete Pat Mac Cormick, kuidas tulite siis sellele lolile mõttele, et ennast Jack O'Neilliks nimetate? Usun, see oli küll viimane, mis te oma seisukorras tohtisite teha?“

Pat Mac Cormick naeratas ülevalt.

„Just nagu teie mind Jack O'Neilliks arvasite ja võib olla veelgi arvate, just sa-

muti teeksid seda ka teised. Pealegi ei ole Jack O'Neill nimel siin veel seda kuulsust kui Inglismaal, old chap. Juhtuks siin keegi leiduma, kes seda tunneb, siis mõtleks ta nagu teiegi mõnele koosolekule.“

„Hm, see kõlab vastuvõetavalt.“

Henderson silmitses nüüd Pat Mac Cormickut teiste silmadega, kuid jäi tusaseks.

„Nõuan veenduvat tõendust,“ ütles ta.

Pat Mac Cormickki näis nüüd kaotavat kannatuse.

„Noh, siis peate saama veenduva tõenduse,“ vastas ta. „Aga siis nõuan ma ka, et hakkate minu osanikuks, või . . .“

Ähvardades vaatas ta Hendersonile, selle revolvril mitte tähele pannes. Siis jätkas ta:

„Muidu teaksite liig palju. Nüüd kuulge: Ehk olete lugenud „Daily Telegraphist“ murdvargusest ja roimast Kensingtonis. Mind vangistati sellepärast, kuid lasti tõenduste puudusel jälle vabaks. See oli minu töö. Varastatud asjad peituvad kohvril, mida siin näete.“

Huviga, ometi mitte nähtava veendumusega, kuulas Henderson.

„Kes seda usub, vana poiss, selleks tean ma asjast liig palju. Nagu ütlete, vangistati Pat Mac Cormick — jätame see kahtlaseks, kas teie see olete — ja lasti jälle vabaks tõenduste puudusel. Aga mina tean rohkem. Leiti sõrmejäljed, ja need ei olnud sugugi mitte Pat Mac Cormicku omad. Kui teie toime panite selle murdvarguse, kuidas seletate siis, et need teie sõrmejäljed ei olnud?“

Pat Mac Cormick naeris võidurõõmsalt ja pilkavalt.

„Tore tükk tööd, suurepärane süütuse-tõendus, eks ole nii?“ küsis ta. „Jah, Pat Mac Cormick teeb korraliku töö! Ava kohver — siin on võti — ja sa leiad paari kindaid, mille sõrmi inimese sõrmedest ei saa eraldada, nii hästi on nad järele tehtud. Nende sõrmejäljed annavad hoopis teised jäljed kui minu sõrmejäljed.“

Meest mitte silmast lastes, avas Klem Henderson kohvri ja leidis sealt tõesti kindad.

„Kunsttöö!“ hüüdis ta imestades. „Siin minu käsi, parim sõber, ma olen veendunud.“

Nad raputasid üksteise kätt, aga äkki tuli Pat Mac Cormicku suust valus karjatus.

„Kurat, mis sa teed, mees?“ kisendas ta valust viltukistud näoga.

„Oh, see ei tähenda midagi, Pat Mac

Cormick. Väike piste selle austustvääriva pritsi poolt. Kahe minuti pärast uinute ilusasti magama ja see kestab kakskümmendneli tundi. Parajasti niikaua, et võin teid viia Inglismaale. Scotland Yard nõuab teid, Pat Mac Cormick, varas, murdvaras ja mõrtsukas!“

Vihakisaga kargas Mac Cormick jalule, nagu oleks ta tahtnud teise kallale tormata. Kuid unerohi hakkas juba mõjuma, ja lõdvalt vajus ta toolile tagasi.

„Alatu äraandja, kes te siis õieti olete?“ hoigas ta tasakesi.

„Jack O'Neill, kui lubate! Suur tänu lahkesti muretsetud tõenduse eest; see'p see veel oligi, mis puudus. Me laskime teie Londonis lahti, kuid mina jälgisin teid. Ja sellepeale kukkusite nüüd sisse, vana poiss!“

Protector.

Prantsuse kirjanik *Frédéric Boutet*.

Töötoa aknad näitasid härrastemaja aeda. Vihmase hommiku hall valgus jättis uhke, tõsise, suure ruumi suurema osa hämarasse, mille keskel seisis suur, massiivne, ilustatud töölaud, mis võis vaadata arvurikkale minevikule: mitmed suured mehed olid teda kasutanud ja ta oli Jacques Courville vääriline. Kõrges kaminas põles hele tuli.

Kell lõi kümme; Jacques Courville astus tuppale. Väike, laiaõlaline, ülestõstetud, habemest piiratud näoga, astus ta laua taha. Talle järgnes ta erasekretäride ülem, neljakümneaastane, külma, viisaka, targa näoga!

„Noh, Brionne,“ küsis Courville, „mis on uut?“

Brionne teatas mõnest tähtsast asjast; siis ulatas ta visiitkaardi:

„See härra tuli umbes veerandtunni eest.“ Courville luges:

„Etienne Lancy, erainsener.“

„Mulle näib see nimi tuttav,“ pomises ta.

„Ah, muidugi! Tean! Ta on mu koolisõber!“

„Teil on ületamatu mälu,“ tähendas sekretär täis imetlust.

„Oh, mitte nii ületamatu nagu arvate, mu armas Brionne. — See Lancy istus minuga kogu kooliaja ühel pingil. Abituuriu- mist saadik kaotasime üksteist silmist ja

sellest on möödunud kolmkümmend aastat . . . Noh?“

„Ta ei öelnud, mis soovib,“ jatkas Brionne. „Ta oli siin juba üleile õhtul. Talle öeldi, ta andku sisse kirjalikult palve audientsiks. Täna hommikul tuli ta uuesti ja palus, et teile näidatakse ta kaart. Ta lisas juure: Kui härra Courville mind vastu võtta ei või, mida ma hästi mõistaks, ei korda ma oma palvet enam.“

Courville tegi väsinud käeliigutuse.

„Öelge, et ta võib sisse tulla. Tema ja mina olime kord tööpoolest head seltsimehed; ma ei või teda tagasi saata. Pealegi tuleks ta jälle tagasi, ta usub, et tal on õigusi, see on selge . . . Jah, õigusi, ja kui ta teile ei öelnud, mis ta tahab, mu armas Brionne, ütlen ma seda teile: ta tahab kohta, soovitust, abi, ülendust . . . , nagu teisedki . . . , nagu kõik teised . . . mehed ja naised . . . Olen juba tüdinunud, et kui kellegagi räägin viis minutit, paratamatult näen lähenevat lauset — olgugi osavasti maskeeritult või otsekohevalt, iseloomu kohaselt —: Andke mulle seda! Ah, mu armas, see on varjukülg, vaadake . . . Lõpuks, armastus, mis on see kõik! Ma tähendan ainult mõju, võrdlematut mõju, see on tõsi . . . , ja nii . . . “

Courville peatas.

„Ta on täna hommikul väga melankoolne,“ mõtles Brionne, „see ei ole hea.“ Ja ta kuulis suurt meest edasi kõnelevat:

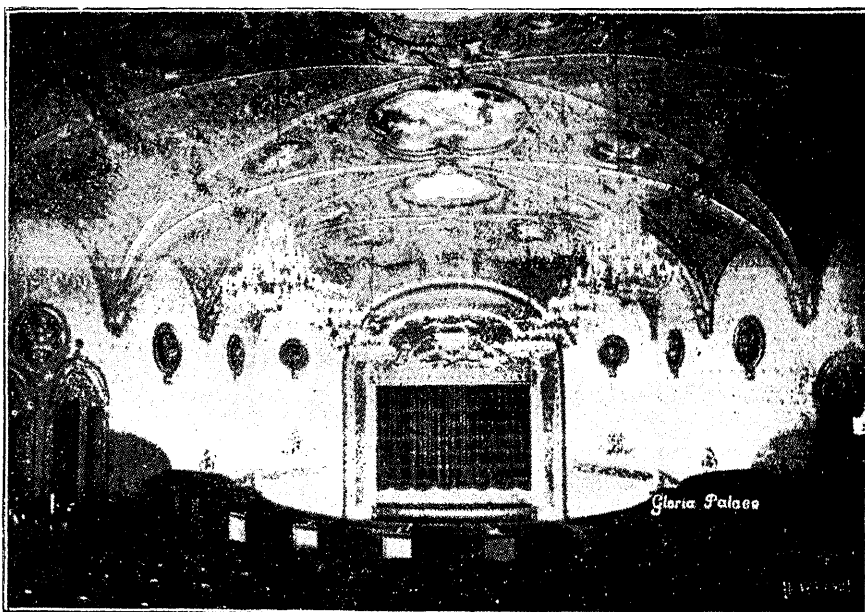
„Olen näinud sèstsaadik, kui olen Jacques Courville, nelikümmend kolm endist koolisõpra. Sellest arvust olid kuus tõepoolest mu seltsimehed, neliteistkümmend olid vaevalt mälestuses, kümnet üldse ma ei tunnud, kuid nad ütlesid nähtavasti tõtt ja kolmeteistkümmend ei olnud kindlasti iialgi minuga ühel ajal samas koolis käinud. Noh, tegin kõikide heaks, mis võisin. Lancy on neljakümnes neljas, kuid ta on antentne.“

Brionne lahkus toast. Veidi hiljem nägi Courville sisse astuvat kõhna, tähelepanu äratamatult riietatult meest hallika habemega, kelle silmad vaatasid rahulikult, loomuliku kindlusega läbi prilliklaaside.

„Tere hommikut, Lancy,“ ütles Courville nähtavasti otsekoheste südamlikkusega, mis kuulus ta vaimliste omaduste sekka.

„Pea vabandama, et teid segan,“ arvas külastaja.

„Ütle mulle sina,“ katkestas teda Courville. „Su külaskäik teeb mulle suurt meelehead.“

Tallinna luksuslikuma ja mugavama kino „Gloria Palace“ ettekannete saal rõdult vaadatuna.

Laske ta sisse astuda, ma hoolitsen ka tema eest. . . .“

Brionne viivitas veidi. Suure mehe silmapilkne vaimline seisukord ei meeldinud talle. Kuid ta katsus sellest mitte hoolida, sest ta oli harjunud igast seisukorrast kasu saama.

„Mis mulle ütlete, ei ole julgustav,“ tähendas ta. „Julgen vaevalt veel teile meele tuletada, et mu venna nimetus veel on alla kirjutamata ja et on karta, et — ilma teie soovituseta — keegi teine. . . .“

Courville vaatas talle näkku; kuid ta vaajas Brionne'i.

„Hea, mu armas Brionne,“ vastas ta sõbralikult, „sel ei ole teisega ühendust, võite mind usaldada. . . . Ja õelge, et ta sisse astuks.“

„Rõõmustan selle üle,“ vastas Lancy, kes näis kergendatud. „Ma ei teadnud, kas võisin juleta su juure tulla. Vihkan pealetikuvust ja sul on palju tegemist. Kuid omal ajal olime head seltsimehed. . . . Ja et elan nüüd Pariisis. . . .“

„Mis sa teed?“

„Töötan keemiavabrikus.“

„Oled sa rahul?“

„Jah. Teenin, mis vajan ja vaba aeg on minu päralt. Teen katseid, mis mind huvitavad. . . . Nii. Mis puutub sinusse, mu armas sõber, su edu mind ei üllata, leidsin alati, et su intelligents on tavalikult suurem. Kas mäletad, kuidas sulle ütlesin koolis: „Sina, Courville, oled sündinud suureks meheks?“

„Jah,“ tunnistas Courville naerdes. Ja ta mõtles: „Kuhu ta sihib?“

Kuid Etienne Lancy jätkas ühiste lapsepõlve mälestuste üleslugemisega ja Courville'ile meeldis see. Nad vestlesid pool tundi. Siis lahkus Lancy ja alles nüüd märkas Courville, et ta endine seltsimees talt midagi ei olnud nõudnud.

„Noh,“ ütles ta enesele, „siis järgmine kord, sest palusin teda tagasi tulla.“

Kui Etienne tagasi tuli, ei palunud ta siiski midagi. Ta jutles takistamatult ja nagu seistes Courville'iga ühel astmel. Suur mees, kes tundis palujate kavalust, mõtles,

kes on täitsa sümpaatne, kuid kes peab mind rumalaks.“

Ja nii tuligi, et ühel päeval, kui Etienne Lancy peale pikka ja südamlitku külastust tõusis, et jumalaga jätta, Courville talt avameelselt küsis:

„Kuule, armas Lancy, tunnen su vastu tõsist sõprust. See sõprus on vana, ta on vastu pannud kolmekümneaastasele lahusolekule ja, kui üksteist jälle nägime, ärkas ta uuesti, elavamalt kui enne . . . vähemalt minus. . . .“

„Courville, mis mulle ütled, läheb mulle

Kinoteatri „Gloria-Palace“ ooteruum II korral.

et näilik tagasihoidlikkus oli kaval arvestus ja ta ootas eriliselt tähtsat ja raskesti täidetavat palvet. Ta ootas asjatult; Lancy näis saatusega väga rahul. Ta jutustas Courville'ile mõnikord oma töödest, kuid ta sõnades ei olnud vähematki peidetud mõtet, vähematki kaebust ega vähematki palvet teda toetada. Courville võttis teda vastu nähtava lõbuga ja näitas talle kasvavat poolehoidu.

„Mispärast ta ei ütle, mis ta minult tahab?“ küsis suur mees pahandatult endamisi. „Ta on tõesti liig arg. Või arvas ta, et võib mind püüda täieliku omakasupüüdmatusena pika komöödiaga? Tahan, et ta kõneleb. Ma ei või teda muidu otsekohese rõõmuga vastu võtta. On alatu omada sõpra,

südamesse,“ vastas Lancy liigutatult, „mees nagu sina. . . .“

„Siin ei ole sellest jutt,“ katkestas Courville. „Jutt on kahest vanast seltsimehest, kes tunnevad sellest suurt rõõmu, et üksteist näevad, kes võivad üksteist usaldada ja kelle vahel ei ole arusaamatusi. . . .“

„Missuguseid arusaamatusi?“ küsis Lancy üllatatult ja murelikult.

„Ei, mu vana Lancy, palun, ära kõnele edasi. See ei ole sinu ega minu vääriline. Ütle mulle, mis sa tahad. Kas asi puutub kohasse? Sul on vastuvaidlematuid õigusi. Punane pael? Sul on õigusi ka tema peale. . . . Kõnele ometi, vana sõber. . . .“

Etienne Lancy oli kuulnud suure imes-

tusega, siis naeratas ta sunnitult. Ta vaatas Courville'ile silmadesse:

„Ma ei taha midagi.“

„Sa ei taha midagi?“

„Olen õnnelik nagu olen. Mul ei ole auahnust, mul ei ole soove. Kinnitan sulle, mu armas Courville, et teed mu heaks kõik, mis seisab su võimuses, nii tihti, nii südamlilikult kui võimalik ja kui tõsist sõpra . . . olen selle eest väga tänulik . . . Muidu ei taha ma midagi . . .“

Etienne Lancy kõneles tõtt. Ta sõnade avameelsuses ei võinud kahelda. Silmapilguks oli Courville hämmastunud, siis läks ta nagu stungeks.

„Sa ei taha midagi?“ kordas ta. Ja pea-aegu oleks ta lisanud: „Mis sa siis siit otsid?“ Ta tundis end kuidagi haavatud sellest omakasupüüdmatusest, mis vähendas ta võimu ja tungis kallale ta uhkusele sellega, et talt abi ei tahtnud.

„Armas Lancy,“ ütles ta muutunud häälel, „endastmõistetavalt oled sa täielikult vaba ja tohid tagasi lükata mu abipakkumise . . . Oh, võid olla rahulik, ma ei sunni kedagi. Ja mul on küllalt abipalujaid. . . . Lõpuks, hea küll . . . Nägemiseni, mu armas, nägemiseni. . . .“

Ja kui Etienne Lancy jälle tuli Jacques Courville'i juure, ei võetud teda enam vastu.

Esimene reis.

Itaalia kirjanik Grazia Deledda.

Kuigi ta oli vana ja oli näinud palju võõraid maid, ei kaotanud proua Itria iialgi oma esimest reisi mälust: reis, mis tema sõnade järele oli ammu kadunud „aegade öösse.“

„Aegade öös,“ see oli ta lemmiktitelus ja ta tarvitas seda ikka, kui viibis külalisenä meie majas ja nagu tavalikult jutustas oma esimesest reisist.

Proua Itria põlgas mehi ja kui kuulis tihel päeval, et ma varsti abiellun, külastas ta meid ei mingit muul põhjusel, kui et mulle jutustada veel kord oma lugu ja mulle anda õpetust meeste õige loomu üle.

„Juba tookord, aegade öös, olid mehed nii halvad nagu tänapäevgi. Naised ei olnud veel mitte nii hukkaläinud, vähemalt mina mitte. Ja kes oleks pidanud mind hoiatama maailma lingude eest? Mu vanemad olid surnud ja mu õde Bonaria oli vigane, kes iialgi ei lahkunud majast. Elasime vanaisa juures, kes oli vanamoeline mees ja kes, nagu ma teadsin, kord pärandab Bonariale neli viiendikku oma maakruntidest. Need olid toredad maatükid, mille affodililõikus ainuüksi oli nii suur, et sellest võis elada terve perekond. Ta oli kord ise õelnud, miks ta seda teeb: sest et mina leian kord abikaasa, kes mind võib elatada, kuna Bonaria vist iialgi ei abiellu. Ma ei kaebanud, sest usaldasin oma saledaid ja tugevaid sääri, mil kord tahtsin laia maailma minna, et seal õnne katsuda. Ja ennäe: kiiremini, kui olin mõelnud, võisin asuda oma esime-

sele reisile. Mu onu oli hilja abiellunud ja tegi nüüd abikaasaga pulmareisi San Giovanni di Mores'se: tervelt viisteistkümmend tundi vankris. Nad kutsusid mind kaasa.

Oli öö, kui minema sõitsime. Olin õnnelik ja ometi tundsin südametunnistuse torkeid, et vaene Bonaria pidi koju jääma. Kuid töötasin enesele, et toon talle ilusa kingituse kaasa, hõbedast nõelakarbi või sinised siidisukad, mis just tulid moodi. Noh, teie näete pea, et tõin talle tööpoolest ilusa kingituse! Mu süda peksis — olin tookord alles kuusteistkümmend aastat, — kui ronisin reisivankrisse, mis mind ootas. Onu ütles mulle: „Tee enesele mugavaks, Itria! Ehk tahad veel mõned tunnid magada!“

Kuid muidugi ei mõelnud ma magamisele. Maa värises ja kõikus minu ümber ja kui vaatasin aknast välja, arvasin nägevat lugematuid tähti, mis mind vaatlesid läbi vägevate tammede okste. Maantee läks piki mereranda ja selle lõhn oli tunda isegi kinises vankris.

„Kas tead, kus oleme, Itria?“ küsis onu. „Sõidame ikka veel läbi sinu vanaisa maade ja sa näed koitu, enneku ei oleme neist läbi jõudnud. Ehk käsevad siin kord su lapsed. Sinul, Itria, ei ole muud kui su õrnad põlved!“

Ta surus mind õrnasti käte vahele, kuid ma pidin naerma, kuna onu ütles:

„Taevast, küll su õde saab rikkaks!“

Nii jõudsimme järgmise võõrastemajani a

kutsar peatas, sest veel üks reisija pidi ühes sõitma.

Kuulsin heledat, meeldivat mehehäält hüüdvat!

„Ära muretse, Pancrazin! Köhn inimene nagu mina leiab igalpool koha!“

Siis ronis noor mees meie juure vankrisse, kes muretses ruumi oma reisikorvile ja kohvrile ja siis ise istet võttis väljasirutatud jalgadega. Ta oli piltilus inimene ja vähemalt mulle näis, et ma veel iialgi ei olnud näinud nii ilusat, noort meest. Ta kombed ei olnud kõige paremad: nii jättis ta ka kõneluses käed taskutesse, kuid tol ajal andestati ilusale, noorele mehele kõik. Minust ei teinud ta üldse välja ja jutles ainult mu onuga ja tädiga. Tal oli vali hääl ja ta kõneles enamasti pilkavas toonis.

„Kas lähete Ottana laadale? Seal on elav elu ja kuratki ei satu seal kitsikusse. Olen kuulnud, et kõik vorstidega kinni seotakse.“

Onu vaatas talle tõsiselt näkku ja ei vastanud, kuid tädi pilgutab mulle naeratades. Oli selge, et noormees neid pidas vaesteks inimesteks, kellele laad on vaatamisvääriisus. Ta kummardas nüüd aknast välja ja vaatles maastikku. Päike oli tõusnud ja valgustas haljast orgu, mis erines teravalt tumedatest mägedest tagaplaanil. Piki maanteed seisis öitsvate pirnipuude read. Noormees näitas nendele ja ütles:

„Pookisime tänavu umbes kakstuhat. Kindlasti olete kuulnud Ottana kloostriülemast? Ta on mu onu.“

Tädi naeratas jälle.

„Kõik, mis näete, kuulub kloostriale. Ootame tänavu ka haruldaselt head mandlilõikust. Ja kas olete kuulnud mu onupoja Ascanio Pirase maaomandusest? Ta on intendandi õepoeg.“

Jah, mu onu oli kuulnud nendest inimestest. Nad olid väga lugupeetud ja jõukad. Kuid sellest hoolimata vihastas mu onu noore mehe uhkustamise üle.

„Jah, tunnen Ascanio Pirast,“ ütles ta. „Selle tütarlapse vanaisa on Giuseppe Mattia, kellelt teie onupoeg rentis põllu.“

Noor mees pööras kiiresti ringi ja vaatles mind nagu ime. Siis hakkas ta minuga jutlema ja küsis, kui vana ma olevat ja kummul olevat abikaasa.

„Ta joob veel pudelit,“ ütles onu naljatades. „Kas teie ei näe, et ta on alles kuusteistkümmend aastat?“

„Kuid ta on juba täielikult arenenud ja näeb vanem välja,“ tähendas noor mees ja vaatles mind peast jalgadeni pilguga, mis jooksis tulise joana läbi mu soonte. Sest see oli ju esimene kord, et mu kõrval istus nii ilus, noor mees, kes kõneles minuga nii sõbralikult ja viisakalt. Vanker ei olnud suur ja meie istusime ligistikku. Siis söödi ja joodi ühiselt kaasavõetud proviant ja veini ja ta küsis, kas ma tantsin. Jaatasin küsimust ja ta lubas tulla järgmisel laadal meie nurka ja mulle kinkida hobuse. Ta kirjeldas ühte ja teist, mis leidus ta krundil ja ma vastasin tühtelugu: „See peab olema ilus,“ millele ta tähends: „Kui tahate, kingin selle teile.“

Tädi vaatles mind kogu aeg naeratades. Kui tuli õhtu, söödi jällegi koos. Varsti selle järele tundis tädi end haiglasena, onu lasi vankri peatada ja jalutas tädiga väljas edasi ja tagasi. Jäin noore mehega üksi vankrisse ja tundsin end ilusa, noore mehe kõrvalt otsatult õnnelikuna. Õo oli jahe ja selge, taevas sirasid lugematud tähed ja meie vankrisse tungis mastikspuu lõhn. Vaikisime mõlemad, kuni noor mees äkki küsis:

„On teil külm?“ Ja enne kui ma vastasin, pani ta mu õlgadele oma mantli, haaras siis mu mõlemad käed ja surus neid kirglikult. Kuid juba tulid onu ja tädi tagasi. Kogu reisi kestusel ei juhtunud enam midagi, kuid ma olin nagu uimas. Ottana võõrastemajas ei teinud ma kogu öö silmaga kinni ja järgmine päev kui külastasime laata, möödus nagu unenäos. Ta ei lahkunud meie kõrvalt, tantsisime koos ja ta lubas veel kord, et tuleb tingimata järgmisele laadale oktoobris.

Ootasin teda kannatlikult, kuid kes tuli, ei olnud tema, vaid ta onu, kloostriülem. Mäletan, et ta oli paks mees, et hobune, mis teda kandis, oli üleni higine. Ja mida tahtis ta meie juures? Ta palus oma õepojale mu õe Bonaria kätt! Sest mu vanaisa oli suvel äkki surnud ja küturakas Bonaria oli saanud ta suurte maatükkide omanikuks. Mis tähendasid selle vastu mu ilusad, saledad sääred?“

Geniaalsed ideed.

Wene kirjanik **M. Kosõrew.**

Hiigla vabriku peadirektor, kelle all seidsid mitmed osakondade juhatajad ja sekretärid, istus oma töötoas ning avaldas valjult oma arvamist personali omaduste kohta!

„Ma ei või oma inimeste üle kaebada, kõik on korralikud ja tublid, ainult osakonna juhataja Tshervontsev . . .“

See seisis parajasti ukse juures ja kahvatas. „Tulen nähtavasti õigel ajal, et paluda palgakõrgendust. Seal juures vaevan end kogupäev, täidan iga vähemagi soovi ja ei arvesta ületunde. Missugune ülekohus!“

Ja peadirektor arvas pahaselt:

„Muidu on ju Tshervontsev kohusetruu ametnik, kuid tal puuduvad ideed. Kui tal oleks rohkem initsiatiive! Lihtne bürookraat endisest ajast. Sarnaseid inimesi ma ei vaja, ma tarvitsen ideerikkaid mehi.“

Kurvalt rändas Tshervontsev oma osakonda, mis kubises masinapreilidest, raamatupidajatest, sekretäridest ja teistest abilistest. Ta heitis nendele sünge pilgu ja süvenes äripaberitesse. Siis tegi ta otsustavalt aruande ja ruttas peadirektori juure.

„Teie soovite, seltsimees?“ ütles see jäiselt.

„Mulle meelistus tore idee, vaevasin end kogu õõ, kuni olin kokku seadnud aruande personali vähenduse kohta.“

Direktor vaatas talle sõbralikult otsa:

„Üsna õige! Seda nimetatakse kokkuihoidusteemiks. Määrake komisjon, me kõneleme selle üle täpselt.“

Inimestele puhuti uus elu sisse. Komisjon pidas mitu päeva nõu. Tshervontsev kritseldas alatasa, ametnikud sattusid ärevusse, isegi peadirektor näis olevat noorenenud.

Kuu hiljem lasti pool ametnikke lahti.

Tshervontseville, päevakangelasele, ei jäänud kahe silma vahele, et töö nüüd aeglaselt edenes.

Ta läks uue aruandega juhatuse ette:

„Tahaksin teha ettepaneku, et võtaksite mõned uued ametnikud appi.“

„Suurepärase idee,“ arvas juhatuse. „Tehke

sellekohane memorial. Kutsun kokku koosoleku, kes võtab teie projekti käsile.“

Peale palavaid vaidlusi otsustati:

„Uute ametnikkude vastuvõtt vastab ettevõtte huvidele, on sellepärast väga soovilik.“

Tshervontsevi plaan võeti vastu. Nüüd märkas ta nädala pärast, et need abiametnikud väga usinalt tööd tegid. Uus pähepiste läbistas ta aju ja ta tõttas peadirektori juure:

„Abi on suurepärase. Pooldaksin, et ta võetakse definitiivselt ametisse.“

„Geniaalne!“ hüüdis juhatuse vaimustatult. „Kõneleme sellest homsel koosolekul.“

Istung oli seekord veel tormilisem, kuid Tshervontsev jäi võitjaks.

Otsides uusi ideid, võis ta kahe nädala pärast konstateerida, et ta osakond uuesti kubises inimestest.

„Kas ei peaks personali vähendama? . . .“ arvas ta.

Mõeldud tehtud. Ta teatas end juhatusele, kes ta uue ettepaneku heaks kiitis.

Jälle lasti inimesi lahti. Kahe nädala pärast seisis töö uuesti. Ja ideerikas Tshervontsev ruttas otsustavalt peadirektori juure. . .

Ma ei mäleta enam, kui tihti see sündmus kordus. Kord võttis juhatuse oma kabinetis administratiiv-nõuniku Kulakovitshi vastu. Harutati uue direktori nimetust ning jutt tuli osakondade juhatajate peale.

„Võin soovitada seltsimeest Tshervontsevi kõige soojemalt. See on alles vaim. Mitte küll, et töötab kogu päev büroos ja mu mõtteid sortsilasena loeb, sel mehel on ideid nagu ei kellelgi teisel. Tema saagu direktoriks. Tema algatusvõimega võiks mägesid tõsta . . .“

Tshervontsev, kes seisis parajasti ukse juures, tormas põksuval südamel sisse:

„Tahaksin heameelega esitada uue kava. Kas ei peaks me personali vähendama? . . .“

„Vaadake,“ ütles juhatuse, „kas see mees ei ole kullaväärt? . . .“

Jnetu naine.

Hollandi kirjanik **Evan Lidth de Jeude.**

Möödunud talvel kohtasin ma Pariisi ja Brüsseli vahel söögivagunis kord jälle Frans Vandome'i. Frans Vandome on juba aastaid euroopa-kuulsusega porträtmaaler, aga mulle on ta ikka veel vana kaaslane güm-nasistiajast.

„Halloo, Frans, kuidas käsi käib? Seda on palju aega tagasi, mil me üksteist vii-mati nägime.“

Frans mõtiskles pisut ja vastas siis:

„Ligi kuus aastat. Sina olid parajasti Marseille kaudu Hollandi-Indiasse sõitmas ja peatusid mõne päeva Pariisis. Sõime veel koos, kas mäletad?“

„Ja muidugi, kolmekesi, Place Pigollet, oli lõbus õhtu. Kuidas käib sinu proua käsi?“ küsisin ma, naeratades tagasi mõteldes hur-mavale prantsuse krahvinnale, kes selle õn-nelinnu naiseks oli saanud.

„Millise proua?“ küsis Frans kuivalt, ise läbi akna mööduvat maastikku silmitsedes.

„Millise proua? Aga, Frans, sa pole ju ometi mormoonlane, et mitu naist pead,“ katsusin ma naljatada.

„Olen lahutatud,“ ütles ta sama kuivalt.

„Olin tookord abiellunud Blanche de Clai-refontaine'iga, ja temast olen ma lahutatud. Siis abiellusin tantsijanna Renèe Seranoga.

Aga Renèest lahkusin ma ka ja abiellusin Didi Colardiga. Ei, sellest ei ole sa vististi midagi kuulnud, sest see ei olnud mõni moodne kuulsus, vaid lihtne mütijanna. Pea-legi ei puutu see as-jasse, mis ta oli või ei olnud, sest parajasti olen just temastki...“

„Lahutatud?“ kü-sisin ma naerdes, sest igasugune liial-damine mõjub mu naerumusklitele.

„Tõsi,“ jätkas Frans Vendome eksimatult, „lahutatud. Juba kuu aega. Ja nüüd kolan pisut ringi, et saada teisi mõtteid, ja just eile jõudsin arusa-

misele, et mul ainult veel üks illusioon on . . .“

„Ja see on?“

„Jälle abielluda.“

„Jälle abielluda?“

Ma pidin ennast tõesti valitsema, et mitte naerma hakata. Aga Frans jätkas rahulikult:

„Jah, jälle abielluda ja nimelt ühe inetu naise-ga. Tõesti inetu naise-ga.“

Pidin pigistama salvrätiku suu ette. Kum-maline tuju kuulsal maalril. Ma ei osa-nud muud ütelda kui:

„Või nii! See on väga huvitav!“

„Võimalik, et see on huvitav,“ vastas tema. „Vaata, minu esimene naine, Blanche de Clairefontaine, oli väga ilus, seda sa tead, peaaegu ülekultiveeritud prant-suse iludus, nagu seda harva saab näha. Aga Renèe Serano, minu teine naine, oli ka ilus, hoopis teine tüüp, tõmmu, lõuna-maaline, paenduv, tore vaadata. Ja siis Didi, mu kolmas. See oli lihtsalt iluduse ime! Mehed ja naised vaatasid temale tänaval järele. Blond, tumehallide silmadega, ja keha — suurepärane! Iial pole ma ilusamat maa-linud ja iial pole mul olnud ilusamat naist.“

„Aga miks sa siis . . .“

Aovalgel.

Foto F. Römer. Obj.: Meyeri kaksik-plasmat 1:4f-15 cm

„Armas poiss,“ ütles Frans ohates, „pole sugugi lõbus ilusa naise mees olla. Ilus naine teeb su elu rahutuks, ka kui kindlasti tead, et ta sulle ustav on. Ilus naine pole ju selleks ilus, et peab kodus istuma või kusagil rahulikus kütas elama. Ilus naine peab käima väljas, kus teda nähakse, muidu pole talle ta elust midagi kasu ja ta usub siis ka, et mehelegi siis ka midagi kasu ei ole. Ilus naine on, võtame kõik kokku, surmavalt väsitav. Ja sellepärast on minu suurim igatsus kord ka inetu naisega abielluda. Muidugi mitte eemalelukkava inetuga, ometi inetuga. Sellisega, keda keegi tähele ei pane või keda nähes kohe mõeldakse: „Lapsed, kui inetu on ta! Abielust sellise naisega loodan ma kõige paremat rahu, saad aru?“

Mina naersin ainult. Milline hull sinihabe, see Frans Vandome! Brüsselis lahkusime.

Kui ma tänavu suvel Ostendes oma hotelli vestibüülis Frans Vandome'i jälle nägin, oli esimene, millele mõtlesin, meie jutt

pool aastat varem Pariisi ja Brüsseli vahel söögivagunis.

Tema kandis laitmatut smokingit ja luges lehte. Ma astusin ta juure. Aga kas see oli siis Frans? Kui halliks ta oli muutunud, kui vana ja kurb näis ta! Alles jälleagemise naeratus laenas ta näoilmele jälle midagi nooruslikku. Me teretasime üksteist südamlukult, ja kui me mõned minutid olime istunud ja kõrvalistest asjadest rääkinud, ei jõudnud ma enam jätta küsimata:

„Noh ja, Frans, kas mäletad meie juttu rongis? Oled sa jälle abielus ja kuidas on lugu sinu suure illusiooniga?“

Ta hääli oli väga väsinud kui ta vastas:

„Ja muidugi, olen jälle abielus, juba kuu aega. Inglannaga, Maud Richards'iga, suure reederitütrega. Ta on alles väga noor ja... Aa, sealt ta tuleb parajasti liftist. Lemmik, kas tohin sulle esitleda üht koolivenda?“

Ma pöörsin ümber ja suutsin vaevalt üllastust varjata. Uus proua Vandome oli hürmav iludus, ilusaim naine, keda ma iial näinud. Ja Frans seisis seal juures nagu keegi, kes on lootusetu väsinud.

Õnnetund.

Kas sa tunned ootusetundi, kõige ilusamat õnnetundidest? Aega, mis käib täitmise eel, aega, milles peitub kõik ootamise õnn?

Kas mäletad veel, millise tormilikkusega sa lapsena tundsid ootamise magusat rahutust, enne kui jõuluks avanes ja kõik lapsepõlve võluvus sinu südamesse puistati?

Ja ikka jälle, hiljem elus, muutub ootamisetund elamuseks. Veel pole eesriie avatud, veel lahutavad sind õnnest lõpmata-pikad minutid — aga need minutid on torredad, võrratud. Võimalik, et sa neid tunned teel armsama poole, autos, mis sinu kärsituses liig pikkamisi sõidab. Sa tahad eennast petta valulikkusega, kuid see ei õnnestu — õndsalt läbib sind ootuse palavik.

Usu, õnne ootamise õndsus — ongi juba õnn.

Või sa tuled aastate järele tagasi sinna, kus sinu elu hommik möödus; võrratu on see tund, kus sinu süda rõõmsas ootuses põksub, enne kui jälle jõuad oma sünnipaika.

Või sa viibid kodus; on lubanud tulla igatsetud külaline; kõik on valmis; ikka ja ikka jälle vaatad sa kellale; su närvid on otse valulikult pingul; siis — õnnetunne avardab su südant — nüüd tuleb ta, kohe, see, keda sa armastad, keda sa ootad, kelle järele igatsed. Sa kõnnid rahutult toast tuppa, kuni äkki heliseb uksekell, mis kõigist su närvidest läbi löikab. Sa tead ja tunned — ootamisetund on jõudnud lõpule.

Kõik igatsuse magusus, kõik südame rikkus on sinu peale välja puistatud, õnnelik ootusetund!

Mu süda kurb.

Ed. Vöhrmann.

*Mu süda kurb! Ma kaeban sulle,
mu kõliseja kandlike,
ma kaeban sulle oma valud,
oh vii nad laulus kaugele!*

*Vii kaugele, kus maru mässab
ja põhjatormid mängivad!
Mu leektiv valu, põlev pisar —
las lumehange jääda nad!*

Salavõrgud.

Austria kirjaniku **Otto Hermann'i** romaan.

1

Esimene peatükk.

Riisumine ooperis.

Vaheaeg oli lõpul, eesriie kerkis „Cheinikulla“ viimaseks vaatuseks. See oli hooaja esimene suur õhtu ja Metropolitan Ooperi luksusruume täitis elegantne publik viimaste kohtadeni. Samastel puhkudel kogusid New Yorgi ülemised seltskonnakihid täiearvuliselt, et näha ja nähtud saada.

Uhke jalutusruum ja ooperihoone sammaskäigud olid jälle mahajäetud, kui mitte arvestada mõnda üksikut hiljaksjäänud külalast, kes kiirelt tõttasid kohtadele.

Kuna laval ja orkestris kõlasid kolmanda akti sissejuhatavad taktid ja kuulajaskond vaibus vaikivasse aukartusse, tõelisse ja teeseldud, avanes hääletult esimese rõdu looshiuks ja välja astus noor, kõrgekasvuline daam. Looshiteener ruttas talle teenistusvalmis vastu.

„Mu vanker!“ ütles daam lühidalt ja astus, peatumata, mehest mööda.

„Silmapilk, miss Cortlant,“ vastas teener sügava kummardusega ja tõttas minema, et edasi anda saadud käsku mundris uksehoidjale sissekäigul.

Lai marmortrepi ülemisel astmel peatus Lilian Cortlant viivitades ja heitis pilgu tagasi. Siis tõmbas ta õhtumantli koomale. Varjud ta ilusas, uhkes näos muutusid pahameeleks. Selle ilmega joontel jätkas ta oma teed alla jalutusruumini. Sammudes alla pehmete, punaste vaipadega kaetud trepist, oli ta täielikult upsakas, ligipääsmatu patriitslanna, millisena teda heameelega kujutasid seltskonnalehtede veerud.

Vahepeal rändas hüüd Cortlant-auto järele piki ootavate erasõidukite ja taksi-autode pikki ridu, mis ulatusid keerulistes kombinatsioonides kuni seitsmenda avenüü poolhämarate kõrvaltänavateni.

Juba mõne minuti järele, mis näisid aga ootavale daamile üleaegevalt pikad, vallandus pikk, tumepruun Limousine sõidukite hulgast ja libises hääletult ooperi peaportali poole. Uksehoidja ruttas autoust avama, kuna teine teener tagasi hoidis vaatehimulist rahvasalka, kes uudishimuliselt lähemale tungis.

Lilian Cortlant astus sõidukisse, ilma pilkugi heitmata pealtvaatajatele. Uks langes

ta järele kinni ja vanker hakkas naksatusega liikuma.

Noor daam oli vaevalt laskunud pehmele patjatele, kui haaras kõnetoru, mis rippus käepärast vankri seinal.

„Charles,“ kostis teravalt ja käskivalt läbi kummitoru, mis viis autojuhi kõrva juure. See kummardus kõrvale ja pani, tagasi vaatamata, kuuldetoru kõrva külge. „Mispärast lasite mind nii kaua oodata? Järgmine kord palun suuremat kiirust; sõitke mind nüüd koju ja viige siis muu seltskond Ooperist Ritz Carltoni hotelli.“

Autojuhti ei näinud viivat terav laitus, mis peitus neis sõnades, ta külmast rahust. Terav vaatleja oleks siiski tähele võinud panna, et ta, enne kui jälle pööras tähelepanu tüürirattale, pistis tükikese vatti kuuldetorusse, arvatavasti selleks, et kaitsta oma kõrvu avaldatud pahameele edaspidiste avalduste vastu.

See oli vaevalt vabandatav, kuid siiski arusaadav teguviis. Vähem arusaadav oli, et vati küljes rippus peen kummivoolik, mis lõppes väikese õhupalliga. Kuna autojuht pahema käega juhtis ratast, litsus ta parem käsi kummipalli ettevaatlikult kokku.

Kui Cortlant — miljonite pärijanna — oli jahutanud oma pahameelt autojuhi kallal, toetus ta patjadele ja andus nähtavasti sügugi mitte rõõmsatele mõtetele.

See oli olnud hirmus õhtu. Lord Dorseti tihti taktitud märkused, samuti ta lakamatu ja ainult labaseid asju puudutav kõnevool oli pannud ta närvid kõvale proovile. Siia juure tulid heade sõprade vaevalt kaetud teravused, mis andsid talle eelmaigu sellest, mis lehed varsti kirjutavad Ameerika pärijannade tiitliabielludest üldse ja erilisel tema omast vanima Inglise aadlisuguvõsa järeltulijaga.

Ta oli oodanud õhtut rõõmsa ärevusega, sest „Cheinikuld“ oli ta lemmikooper ja just sellepärast oli segav mõju, mida avaldas ta seltskond, ta pannud väga ärritatud olekusse, mis muutus ikka rohkem ja rohkem väljakannatamatuks, mida kaugemale edenes õhtu. Lõpuks oli ta põgenenud, kui majas kustusid tuled peale teist vaheaega, vabandades enese ees kange peavaluga.

Mis ütleb seltskond ta looshis, oli talle ükskõikne. Vaevalt küsis ta eneselt, kas lord Dorset ta kadumist märkab, hiljem ta

tervise järele tuleb küsima. Talle ei ölnud selge, kas ta sellest hoolib või mitte,

Sõiduki pehme kiikumine avaldas varsti ta närvidel rahustavat mõju. Teda haaras harjumatu väsimus; ta silmalaod muutusid imelikult raskeks.

Kitsast, kinnist ruumi täitis raske lõhn, mida laotasid näilikult tubaroodsid, mis seisid autoseina külge kinnitatud vaasis.

Kui auto pööras teravalt ümber nurga, paisati noor tütarlaps vankri küljepatjadele ja ta jäi sinna veidi puhkama.

Ainult aeglaselt ajas ta end jälle üles. Surve ta ajudele ja rinnale muutus raskemaks. Ta silmalaod langesid raskelt palgedele.

Ta katsus mitu korda imelisest väsimusest lahti saada. Kui auto pööras Park avenüüle ja Lilian Cortlant uuesti suruti küljele, ei teinud ta enam katset end püsti ajada. Ta pea langes ettepoole, ta keha lödvenes, nagu surutud patjadesse kuuldetoru lähedal, jäi ta magama.

Ülespidamine, mida näitas nüüd sõiduki juht, oleks paistnud väga iseäralik inimesele, kes tunnevad seltskonna autojuhtide harjumusi. Kui ta oli näinud kiire pilguga auto sisemusse, et sõitja enam ei avaldanud huvi välisilma vastu, pööras ta ümber ja sõitis kiirendatud tempos alumise linna sadamakvartaali poole.

Tekkide all, mis oli tõstetud istmele ta kõrval, liikus midagi, kuid lühike järelevaatus näis rahustavat autojuhti, sest ta pööras tähelepanu uuesti tüürirottale. Aparaat, mis rippus kuuldetoru küljes, oli teinud nähtavasti põhjaliku tööd; autojuht tõmbas ta välja ja peitis ta tasku.

Peale teistkordset ümber nurga pööramist jõudis sõiduk viiendale avenüüle sarnase kiirusega, mis oleks võinud saada juhile saatuslikuks, kui sinises mundris korralvuri tähelepanu ei oleks olnud parajasti mujal. Selle asemel, et peatada Limousine ja anda hommiklehtedele esimese järgu sensatsiooniteade, lasi ta sel lepliku naeratusega mööduda.

New Yorgi suursuguse linnajao autojuhid on alati osanud politseinikkudega heal jalal seista ja viimastel oli alati põhjuseid mitte märgata väikseid patte liikumiskorra vastu.

Selle asjaolu ja juhi osavuse tõttu võis sõiduk jätkata takistamatult oma teed. Kui ta oli läbistanud Washington Square'i, sõitis ta läbi inimühjade kõrvaltänavate West Streeti ja peatus suure laduhoone ees jõe kaldal.

Autojuht väljus ja eemaldas esiteks kõrvalistmel olevad tekid, mille läbi sai nähtavaks sõiduki põrandal kükitav nähtavasti elutu kogu, mis riietuse poolest sarnanes autojuhile. See ajas kogu püsti ja pani ta juhi istmele istuma. Kiirete sammudega läks ta siis läbi kitsa tänava alla vee äärde.

Kaldamüür oli täitsa mahajäetud peale mootorpaadi, mis seisis kivitrepi ääres. Kui autojuht seda nägi, läks ta vankri juure tagasi, avas ukse ja kattis ikka veel elutu daami tekkidega. Siis tõstis ta selle vankrist välja. Uus juht, kes istus nüüd Limousine'i tüürirottal, ei näinud teadvat, mis ta ümber sündis. Ta ei raisanud järeltulija jaoks pilkugi, kui see haaras inimkompsu ja selle õlgadele tõstis.

Sündmust märgati aga mujal. Kõrge laduhoone varjust vallandus vari ja astus kiiresti mehe juure, kes kandis kompsu.

„Mis teil seal on?“ hüüdis ta teravalt.

Autojuht pani kompsu maha, tõmbas müsi sügavasti näkku ja seadis end laiaili seatud jalgadega tulija ette.

„Mis puutub see teisse,“ vastas ta kangekaelselt. „Kes te olete, et tahate takistada mu tööd!“

Teine lükkas vastuseks kuuehõlma tagasi, mille läbi tuli nähtavale läikiv silt.

„Politsei,“ ütles ta lühidalt. „Avage komps ja ma vaatan, mis sees on.“

Hoolimata käskivast toonist, millega olid öeldud need sõnad, ei täitnud autojuht käsku. Ka sõna „politsei,“ mille maagiline mõju tolle ümbruskonna elanikkudele ialgi tulemata ei jäänud, ei näinud avaldavat mõju.

„Tehke seda ise, kui soovite,“ vastas ta ja astus sammu kompsust eemale.

Tahtmatult ja mõtlematult, et mees võis talle asetada lõksu, kummardas politseiametnik. Pooltel teel tuli talle aga uus mõte ja ta tahtis end püsti ajada, kuid oli hilja. Tugev rusik, milles oli raske ese, vuhises ta langetatud peale. Järgnes tunne mürtis ja politseiametnik langes nõksatades maha.

Kui see sündis, lähenes tänavalt jõe poolt kolmas mees, ja vaatas huvitatud asjaolu.

„Polente?“ küsis ta. „Tegid ta külmaks?“

„Ei, ta ainult uinub veidi. Neil on kõvad pealrud. Mis peame temaga tegema?“

„Viska ta vette,“ soovitas teine.

„Su ajud on vist varastatud? Kui ta homme välja tõmmatakse, on kurat lahti!“

„Siis võta ta paati ja lase meestel otsustada, mis temaga sünnib.“

Selle juure jäigi. Mõlemad mehed tõstsid elutud kehad õlgadele ja sammusid nendega alla vee juure. Allaminek äkilisest, niiskest trepist raskete koormatega oli ülesanne, mis nõudis suurt hoolt ja osavust. Ta mõõdus vahejuhtumiset.

Mõlemad lövdad kehad mootorpaadis kohale panna, paat eemale lükata ja mootor käima panna, oli silmapilgu töö. Järgmisel sekundil vuhises parkas välja jõeale, mitte hoolides veepolitsei patrullipaadi hüüdest ja ennekuvi viimane sai asuda tagaajamisele, oli ta kadunud jõel olevate aluste ja nende varjude labürinti.

Teine peatükk.

Merel.

Lilian Cortlant ajas end äkilise liigutusega asemelt üles. Teda oli äratanud tugev koputamine. Veel uimasena vaatas ta ringi. Ta oli täitsa võõras ümbruses.

Siis avanes väikse ruumi üks, milles ta lamas ja nähtavale tuli mees. Ta kandis stevardi lühikest jakki, kuid see oli ebapuhas nagu ta kogu välimus.

„Kus ma olen?“ hüüdis noor tütarlaps talle vastu. „Kuidas tulin siia ja mis see tähendab?“

Mees lasi küsimuste voolu hirvitusega mööduda. „Olen ainult selleks, et teile serveerida einet, miss,“ ütles ta. „See on kohe valmis — kõrval! Muu seletab teile varsti härra Stanford. Tee või kohvi?“ Kui ta kohe vastust ei saanud, kadus ta sõnatult, kuid jättis ukse poolenisti lahti.

Aeglaselt korraldasid end mõtted noore tütarlapse peas. Oli juhtunud midagi ebarahulikku. Kuid mis? Ta mälu ei annud vastust. Ta ajudel lasus tume surve, need olid nagu halvatud. Ainult aeglaselt võttis ta tõelikkuse enesesse. Ruum, milles ta oli, oli kahtlemata auriku kabiin. Sisseade oli tavalik: sein sisse oli ehitatud voodi, väike laud, kokkupandavad pesunõud ja kitsas sohva! Päevavalgus langes sisse läbi kahe ümariku luugi. Väljast kostis vee kähin ja läbi ruumi kõlas kaugete masinate nõrk müra.

Lilian kargas kiirelt voodist. Ta oli rietatud, nagu ta nüüd märkas. Öhtumantel, mis tal oli olnud ooperis, lebas sohval. Selle kõrval seisis kaks reisipakki. Imestanult nägi ta, et need olid tema omad, reisitasku ja necessairekohver, mille ta oli

Jakob Mändmets,
tuntud kirjanik ja ajakirjanik, suri 1. Jõulupühal südamerabandusesse.

lasknud pakkida weekend-külaskäiguks sõprade juures. Võtmed oli lukkudes

Mehaaniliselt ajas ta õhtukleidi seljast ja tegi kiire tualeti kahe reisitasku sisuga. Ta katsus selle juures mõelda, kuid ta ajud ei töötanud. Ta meeleskohtade äge litsumine hävitas valusalt iga selge mõtte, mis tahtis tulla. Ta aeglaselt tagasitulev mälu võis ainult silmapilguni jõuda, kui lahkus Operist ja astus autosse. Kõik, mis järgnes, oli maetud läbitungimata pimedusse nagu seisukord, milles ta oli. Mõistatus, mida ta vaevalt võis lahendada üksi, eriti praeguses vaimlises seisukorras! Mis pärast end siis piinata? Lahendus tuleb iseenesest.

Nii kaugemale jõudnud, astus ta ukse kaudu kõrvalruumi. See võis olla sisseseade järele salong või söögituba. Ta oli lihtsalt, aga mõnusaltsisse seatud. Seinte ääres olid sohvapingid, ümber suure keskmise laua seisis mugavad nahktoolid. Pehme, paks vaip kattis põrandat. Ühes nurgas olev väike uks juhtis serveerimisruumi, kus tegutses mees stevardjakiga. Ta näitas tumalt keskmisele lauale, mis oli kaetud ühele inimesele.

Lilian heitis ainult kiire pilgu ruumile, võttis siis laua ääres istet. Ta märkas väga hästi, et stevard teda valvas silmadega,

kuigi näis tegevuses eine valmistusega. Kahtlemata ei olnud ta ainult selleks, et talle valmistada einet.

Kui stevard oli asetanud lauale kohvi, leiva, või ja taldreku praetud sealihaga, eemaldus ta, kuid jäi salongi ja tegi enesele siin ja seal tegemist. Lilianil oli süües tunne, et mees vaatles teda alatasa.

Varsti kostis söögikambri elektrikella kärisev kõla. Stevard jooksis sinna ja kõneles mõned sõnad seinatelefoni.

Oli see tugev kohvi, mis pani Liliani südame kiirelt lööma, või oli see hirm? Noor tütarlaps tundis vajadust värske õhu järele. Ta vastu oli trepp, mis viis tekile. Ta tõusis kiirelt ja sammus selle poole.

Stevard astus ta teele.

„Härra Stanford on kohe siin, ja laseb teid paluda, et ootate teda,“ ütles ta viisakalt, kuid rõhuga, mis ei jätnud Lilianis kahtlust, et palvet tuleb võtta käsuna. Lilian Cortlant ei olnud harjunud käskusid vastu võtma, pealegi teenijatelt. Ta veri hakkas liikuma ja tõrjus kartuse tagasi, mida ta veel praegu oli tundnud.

Ilma mehele vastamata, tegi ta sammu, et jätkata oma teed. Kuid stevard haaras ta käevarre ja pidas ta kinni.

„Pidage, miss,“ ütles ta. „Seletasin teile ometi . . .“

Ägeda tõmbega kiskus Lilian käevarre lahti, heitis stevardile vihase pilgu. Omas vihas ei kuulnud ta alul samme, mis tulid kiirelt trepist alla. Kui ta lõpuks sinna vaatas, nägi ta trepi jalal seisvat noort meest, kes vaatles näiliku lõbuga ta elavat punetavat nägu.

Ta oli keskmise kasvuga ja sale. Ta tumepruunid juuksed olid hoolikalt jaotatud. Väikesed vurrud pealmisel huulel andsid talle edeva noodi, millega seisis kooskõlas ta elegantne, mündritaoline ülikond. Ta oli neid mehi, keda naised peavad piltilusateks, meessoost isikud aga naiselikkudeks ja halpideks.

Lilian Cortlant hingas kergendatult. Tüüp, mida esitas noor mees, oli talle hästi tuntud ta seltskondlistest ringkondadest. Ta tundis äkki jällekindlat pinda jalgade all. Ka surve ta ajus kadus. Ühtlasi pööras ta julgus tagasi ja sellega ta ägedus. Ta oli langenud nähtavasti häbitu teo ohvriks ja kes seda korda oli saatnud, pidi seda tasuma.

Mõlemad seisid tükk aega vastamisi. Stevard eemaldus noore dandy viipel.

„Mul oleks kahju,“ algas see, „kui mees teid kohtles karedalt. Tal oli käsk,

et teie tekile ei tohi minna. Kuid ma ei oletanud, et asi jõuab tegudeni.“

Lilian pühkis vabanduse käeliigutusega minema. Ta ei kavatsenud pikka juttu teha.

„Kus ma olen ja missuguse õigusega tõite mu siia!“ küsis ta teravalt. „Vastake, palun, mister . . . mister . . .“

„Stanford, palun,“ täiendas noormees kerge kummardusega. Ühtlasi tõmbas ta taskust monokli, pühkis selle hoolikalt siidirätikuga puhtaks ja pani silma. „Teie esimesele küsimusele on kerge vastata,“ jätkas ta, „ning vastus teid vist eriliselt ei üllata, oletan ma. Te olete auriku pardal — nimi ei ole tähtis, kuid nimetame teda minu pärast „Pueblo“ — ja kaugel merel. Täpset kohta ma ei või öelda, me määrame positsiooni alles lõunaajal.“

„Ja mu teine küsimus?“ tungis noor tütarlaps, kui mees, kes nimetas end Stanford, tegi vaheaja.

„Tja, teie teine küsimus,“ vastas ta venitatult, „ei ole nii lihtne. Õigus, millega teid siia toodi, ei seisa, kardan ma, üheski seadusraamatus. Kas teile ei ole tulnud mõttesse, mu armuline daam, mida kavatsavad inimesed, kes võtavad enestele sarnase kirjutamata õiguse välja? Te mõistate vist, — ah, näen, et olete mõistnud.“

See oli õige. Lilian oli mõistnud. Ta oli langenud röövlite kätte, kes tahavad raha välja pressida. Kui rumal, et talle kohe ei olnud tulnud see mõte. Ta oli tihti ajalehetes sarnastest asjadest lugenud, kuid väga väikse huviga. Et talle, Lilian Cortlantile, võis juhtuda sarnane asi! Kuid kergeks ta neile seda ei tee! Väljapressijad pidid nägema, et olid eksinud objekti valikus.

„Te tahate mult raha,“ ütles ta ägedalt. „Palju?“

Noormees varjas kerge naeratuse näo ettetõstetud käe taha.

„Rõõmustan, et mõistsite me asja tuuma, preili Cortlant,“ vastas ta. „Teie küsimus ei oleks võinud olla lühem ja asjalikum. Tahän vastata sama lühidalt ja asjalikult: viisteistkümmend miljonit dollarit.“

Lilian oli jutuajamise kestel toolile istunud. Nüüd kargas ta ägedalt üles. Kuigi oli ette võtnud, et jääb jahedaks, ei võinud ta alla suruda vihahoogu. Sinna hulka segunes osalt hirmu.

„Te olete vist hull,“ hüüdis ta. „Viisteistkümmend miljonit dollarit on peaaegu kogu mu varandus.“

„Võib olla,“ tähendas noormees kütünilise naeratusega, „kuid sugugi veel mitte

täielik väärtus Teie . . . hm . . . väga kena isiku eest. Ma ei oodanudki, et ütlete kohe jah, preili Cortlant. Teil on aega kaaluda mu tingimust rahulikult.“

„Ja kui ma sellega ei ole nõus?“

„Selle üle ma praegu ei kõnele — veel mitte. Alternatiiv oleks umbes sarnane, et teie New-Yorki iialgi enam ei näeks. Võite olla veendunud, et meil on võim sarnast ennustust teoks teha.“

„Kes on meie?“

„Te küsite liig palju, armuline preili,“ vastas noormees põiklevalt. „Mul on kahju, et ütlesin sõna „meie“. Leppige sellega, „meie“ on mõned inimesed, kel on tööpoolest võim, millest praegu kõnelesin.“

„Tean teist definitsiooni, mis on tabavam,“ ütles Lilian lõikavalt, „häbitute väljapressijate salk.“

Noormees kehitas õlgu.

„Vali sõna, preili Cortlant,“ ütles ta. „Maailm on täis ülekohtu maiste varanduste jaotamisel ja väike korrektuur ei või viga teha.“

„Tahate vist sellega vabandada oma häbitut tegevust? Minu silmis olete kurjategija ja ma näitan teile, et te mind araks ei tee, kuigi olen ainult nõrk naine.“

„Ah,“ pomises noormees sarkastiliselt, „nõrk naine ja nii kangekaelne! Kui edasi jääte jonnakaks, pöörame te onu poole.“

„Sellega ei ole teil õnne,“ vastas Lilian veendumusega. „Mu onu ei julge minu loata mu varandust käest anda. Ma ei võiks talt tasu nõuda.“

„Nii, nii,“ tähendas mees, „teie nõuaks murelikult onult tasu. See on ju väga kena.“

„Mul ei ole seda vaja,“ seletas Lilian ägedalt. „Mu onu on liig tark äriees, et võiks sattuda sarnasesse hädaohtu. Ta talitab teisiti, palkab Ameerika politsei, et mind otsida — maal ja merel.“

Noormees vaatles muheledes Liliani vihast nägu. „Usun, et hindate end liig kõrgelt, armuline preili,“ ütles ta jahedalt. „Härradel politseiametnikkudel on muud teha, kui otsida noori daame maal ja merel. Ka ei ole neil aimdustki, kus nad teid võiks leida — peale ühe, ja see on pardal.“

Kolmas peatükk.

Teine üllatus.

Arthur Baldwin, New-Yorgi politsei president ja ainuvalitseja, oli näilikult pahastunud. Ta ümarik, lumivalgetest juustest hoolimata nooruslikult roosakas nägu oli tõmbunud kortsudesse ja ta käed põristasid

närviliselt toolitoel; see oli tema juures suure pahameele avaldus.

Selle põhjus lebas ta ees õhtulehe kujul. New-Yorgi politseil ei ole juba kauemat aega head ajalehekuulsust ja ta ülem oli trükitud torgete vastu tundlik. Leht, millel puhkasid süngelt ta silmad, sisaldas kaks sarnast kirjutust, pealegi esiküljel ja hiiglatähtedega.

Esimene artikkel kandis pealkirja:

„Noore miljonitepärijanna mõistatuslik kadumine.“

Üle järgmiste kõmuliste ridade protsessiooni ja artikli enese libisesid politseiülemale silmad ainult kiirelt, kuigi ajaleht oli palganud omad star-reporterid, et teha suurt sensatsiooni Lilian Cortlanti, „New-Yorgi kuldse noorsoo silmapaistva liikme“ asjast, kes oli läinud kaduma eelmisel õhtul teel Metropolitan Operist koju, oma onu George Armstrongi majja.

Sündmust kirjeldati eepilise täpsusega, alates silmapilguga, kui preili Cortlant astus külalistega ooperilooshi ja lõpetades sellega, kuidas ooperihoone uksehoidja teda nägi astuvat Limousine'i ja ära sõitvat. Siis järgnesid intervjuud asjaosaliste, külaliste, looshiteenri, uksehoidja ja lähemate sugulastega. Selle suure, palju ruumi ja trükinusta nõudnud artikli sisu oli aga kaunis kehv, kui kõik kaunistused maha langesid. Noor daam olevat olnud parimas tujus kui algas ooperietendus, olevat aga selle kestel muutunud nähtavalt närviliseks ning olevat eemaldunud, enne kui eesriie kerkis kolmandat korda, vabandades ägeda peavaluga.

Lord Dorset, üks külalisi, võis juure lisada, et ta olevat pärinud telefoniteel Ritz-Carltoni hotellist, kus oli kavatsatud ühine õhtusöök peale teatrit, miss Cortlanti tervise järele ja olevat kuulnud omaks hämmastuseks ta onult, härra George Armstrongilt, et ta veel ei olevat koju tulnud. Jutuajamisest härra Armstrongi, „tuntud Armstrongi panga omaniku“ ja selle poja Robert Armstrongiga selgus veel teisi asju. Härra Armstrong sen. ütles, et olevat olnud veel omas töötoas, kui oli helistanud lord Dorset. Algul ei olevat ta õetütrel puudumise üle midagi mõelnud, sest ta olevat mõnikord äkiliste meelemuutuste poolest keeruline ja tal võis olla tulnud mõte külastada tuttavat perekonda, selle asemel, et süüa õhtut oma teatriseltskonnaga; kuid kui aeg möödus, ilma et ta oleks koju tulnud, olevat ta onu saanud rahutuks ja olevat helistanud järjekorras kõikidele tuttavatele,

kelle juures ta oleks võinud viibida; ta juures olevat olnud poeg, kelle ta õnnekombel telefoniteel klubist kätte saanud ja enese juure palunud. Hommikul kell kolm olevat ta teatanud asjast politseile.

Kõige vähem teadis mister Armstrong jun, preili Cortlanti onupoeg. Ta võis ainult kinnitada isa ütelsi ja ühes sellega avaldada rahustavat veendumust, et ta täditütar varem või hiljem jälle iseenesest tagasi tuleb. Ta puutuvat temaga küll vähe kokku, sest ta ei elavat isa majas, kuid igatahes võivat uskuda, et ta täditütrel on tulnud äkiline mõte kuhugi ära sõita.

Sellele arvamisele kõneles vastu artikli viimane osa, mis sisaldas viimaseid ja tähtsamaid teateid.

„Nagu kuuleme enne toimetuse tööaja lõppu,“ seisis selles, „on asi osaliselt juba seletatud. Preili Cortlanti Limousine on leitud Long Islandil. Ta seisis poolenisti ümbertõugatult tänavast eemal põõsastes. Autojuht istus veel kohal, kuid seisukorras, mis lasi oletada, et talle oli antud sisse uimastusvahend. Teda kuulab praegu politsei. Kahtlemata on tegemist röövimisega väljapressimisega eesmärgiga, nagu see — kahjuks — meil ei ole haruldane asi. Sellega asetatakse meie tänavate kasvav ebakindlus heredasse valgusse ja tuleb küsida, mida mõtleb teha politsei, et lõpetada kuritegelist nähtust, mis on kasvanud kohutavate mõõtuteni.“

Ka politseiülem aetas enesele selle küsimuse, ilma et silmapilgul sellele oleks leidnud vastust. Siis rändasid ta silmad järgmisele artiklile, mida ta väheste minutite jooksul oli lugenud juba kaks korda.

Selles kirjeldati asja, mis mitte ainult New-Yorgi politseile peavalu ei teinud. Viimastel kuudel oli tähele pandud imelikke asju: alkoholi sissevedu välismaalt oli tühtlaselt vähenenud. Keeluseaduse politsei kirjutas seda oma hoolsa valve arvele ja luges seda eduks. Kuid liikumas olid kuulujutud, mis teadsid teisi põhjusi. Arvukad alkoholitranspordid, öeldi neis, on röövitud paljaks merel hijackerite näilikult hiilgavalt organiseeritud salga poolt ja merepõhja lastud. Imelikul kombel ei olnud röövitud kaup aga maale tulnud.

Selle kaudu tekkinud tühjuses olid ilmunud äkki suured hulgad uimastusmürke nagu kokaiin, heroiin, morfium ja oopium, mis leidsid puuduva alkoholi aseainetena suurearvulise ostjaskonna. Hoolimata valveametnikkude suurtest pingutustest ei olnud leitud allikaid, milles voolasid mürgid.

Politseivõimud kõikides suurtes linnades pidasid osakondi uimastusmürkidega kaubitsemise vastu võitlemiseks, kuid nende vaev ei olnud siamaani leidnud tasu. Sellespärast olid nad ajalehtede alalise arvustuse esemed.

See oli ebaharilikult terav arvustus, mis lebas New-Yorgi politseiülema ees. Hudsoni metropool, öeldi artikli lõpus olevat, elanikkude kokkuseade poolest Ameerika hädaohutlikum koht ja sellespärast olevat oodata võidud, et linna politsei teeb erilisi pingutusi päevavalgust kartva salakaubitsemise lõpetamiseks, mis muutuvat aegamööda rahva tervisele ähvardavaks. Kuid siamaani ei olevat sündinud midagi erilist. Nähtavasti olevat politsei võimetu selle nähtuse ees.

Politseiülem viskas ajalehe lauale ja jatkas põristamist. Veidi hiljem haaras ta telefoni järele.

„Palun inspektor Wilkinsoni enese juure.“

Kutsutu oli ülema parem käsi ja teine tähtis isik politseis. Telefoni keskjaam ruttas sellespärast saadud käsu edasiandmisega.

Inspektor Wilkinson, kes varsti astus tuppa, oli umbes neljakümne keskel, suur ja laiaõlaline, ümariku näoga, mil puudus iselaad ja millest valitsid veidi tarretult kaks heledat silma. Ta välimus andis ära alt üles kerkinud ametiku. Ta oli teravmeelne, ilma et oleks olnud kutses erilisel särav. Suure usinuse tõttu oli ta pääsenud praegusele vastutusrikkale kohale. Ta kuulus nende ametnikkude sekka, keda võib usaldada tingimata kõigis asjus, kuid need ei ole ebaharilikud.

„Kas olete seda lugenud!“ küsis ülem, nädates ajalehele.

„Cortlanti asja? Muidugi, ma ei oletäna veel muuga tegutsenud.“

„Ma ei arvanud seda,“ vastas ülem. „Mõtlesin uimastusmürkide asja, kuid kuna oleme asja juures, mis ütleb autojuht.“

„Väga vähe,“ vastas inspektor. „Ta oli asunud autoga, kui oli viinud preili Cortlanti ja ta küllalised ooperi, kõrvaltänaval ootavate autode ritta. Veidi aja pärast olevat ta poole tulnud mees, keda ta ei tunne, keda ta olevat pidanud ametivennaks, sest et olevat kandnud autojuhimundrit. Vestluse kestel olevat see talle pakkunud lonksu whisky ja et oli külm, olevat ta vastu võtnud. Arvatavasti oleks ta seda ka sooja ilmaga teinud. Varsti olevat ta end väga väsinud tundnud ja olevat magama jäänud. Sellest peale ei teadvat ta enam midagi, kuni leiti auto ja ta üles äratati.“

„Ta on uimastatud,“ pomises ülem, „eeldades muidugi, et ta kõneleb tõtt.“

„Ma ei kahtle selles,“ seletas Wilkinson. „Mis ta ütles, oli usutav. Mister Armstrong, preili Cortlanti onu, keda külastasin täna enne lõunat, andis talle hea tunnistuse. Mees olevat usaldusvääriline ja ei olevat annud põhjust kaebusteks.“

„See tähendab vähe,“ seletas ülem, „Olen kuulnud hiilgavamaid tunnistusi teenijate kohta nende peremeeste suust, kes hiljem siiski osutasid kelmideks. Mis jutustab autojuht veel? On ta teile kirjeldanud whiskyandjat?“

„Jah, kuid see sobib poole New-Yorki autojuhtide peale, kui mees üldse oli autojuht, milles kahtlen. Sellega ei ole midagi peale hakata.“

„Väga tõenäolikult,“ arvas ülem. „Mis kuulsite Armstrongilt?“

„Mitte rohkem, kui seisab lehes. Vana härra oli väga ärev ja mul oli raske talt midagi välja saada.“

Ülem noogutas. „Võin arvata,“ ütles ta. „Veel midagi?“

„Jah,“ vastas inspektor Wilkinson, „midagi väga tähtsat isegi. Preili Cortlant — nagu jutustab ta toaneitsi — pakkinud week-endkülaskäiguks suure reisitasku ja nessesairekohvri. Reisipakid on kadunud. Teenijad tõendavad, et ei tea, kuidas nad viidi majast ja kuhu.“

Mõlemad ametnikud vahetasid tähendusriikka pilgu. „Niiviisi,“ pomises ülem. „Röövimine, milleks röövitu võtab kaasa hoolikalt pakitud kohvrid. Mahatehtud asiis.“

„Näib nii,“ tähendas inspektor Wilkinson, „kuid ma ei ole täitsa kindel, sest kuulsin midagi preili Cortlanti kohta. Teda kirjeldati mulle kui äärmiselt uhket, jah upsakat, küsuhimulist ja auahnet daami. Mis ei ole c o m m e i l f a u t, seda põlgab ta. Ta ei ole daam, kellest võib uskuda, et ta kerge-meelselt tornab avantüüri.“

„Kellelt saite kirjelduse? Armstrongilt?“

„Ei, Armstrong oli õetütre üle väga kindeline. Ta jutustas mulle ainult mu küsimusele, et see on kihlatud lord Dorsetiga ja selle üle uhke. Ta olevat katsunud õetütre meelt muuta, sest olevat lordi üle halba kuulnud, kuid asjatult. Ka see ei sobi kavatsetud röövimise juure.“

„Armas Wilkinson,“ vastas ülem, üleolevalt naeratades, „meie noorte daamide juures seda ei või teada. Täna tahavad nad lordi või krahvi, homme põgenevad nad autojuhiga. Kuid teie ei vastanud mu küsi-

musele. Kellelt saite noore daami ilusa karakterpildi?“

„Kapten Trentilt, see tähendab kaudselt, Donaldi, ta abilise käest, sest Trent ei olnud seal, kui tahtsin temaga enne lõunat kõnelda. Ta õppis preili Cortlanti tundma mõne aja eest, kui varastati ta auto ja avaldas Donaldile, oma parimale sõbrale, oma mulje temast. Piltilus, kuid südametü, oli Trenti otsus.“

„Võimalik,“ vastas ülem kahtlevalt, „kuid mõnikord osutub näilikult madal vesi väga sügavaks. Laske Trent tulla. Tahts'n temaga kõnelda uimastusmürkide asjus. Midagi peab sündima ja nimelt kohe, muidu teevad ajalehed meile põrgu tuliseks. Kui kaugel on ta?“

Inspektor Wilkinson andis käsu telefoni-teel edasi, enne kui vastas. „Veel sammugi edasi,“ tähendas ta õlgu kehitades. „Trent sõelus kogu allilma läbi, ilma et oleks leidnud mingit jälge. Ta jälgivat mitmes suunas näpunäiteid, ütles ta mulle mõne päeva eest, kuid need olevat ebamäärased ja ta ei võivat midagi kindlat öelda.“

Ülem raputas pahaselt pead. „Trent on liig iseseisev,“ ütles ta. „Kas usute, et tema on õige mees?“

Jälle kehtas inspektor õlgu. „Kas ta on õige mees, ma ei tea,“ vastas ta, „igatahes on ta kõige parem, kes meil on ametis. Ta tunneb allilma nagu oma taskut ja teda armastatakse väga, kuigi ta nii mõnegi treltide taha on pannud. Pealegi jutustab ta kohe ise, ta peab varsti siin olema.“

Tõepoolest koputati peaaegu üheaegselt uksele, kuid sisse ei astunud mees, kellest kõneldi, vaid bürooteener, kes ulatas inspektor Wilkinsonile kaks kaarti.

„Härrad George ja Robert Armstrong,“ ütles teener. „Nad soovivad härra inspektoriga kõnelda; tähtsas asjas.“

Inspektor Wilkinson tahtis eemalduda, kuid ülem peatas teda. „On teil midagi selle vastu, kui pealt kuulan, Wilkinson?“ küsis ta. „Kena, laske härradel sisse tulla.“

Mõlemad külalised, kes varsti ilmusid, paistsid kohe isa ja pojana silma. Mõlemad olid umbes ühesuurused, vaevalt ulatades üle keskmise kasvu ja näitasid näos ja keha-hoius tugevat perekondlist sarnadust. Nende muus välimuses oli aga suuri erinevusi. Vanem mees oli esinemises soliidne, sihikindel ärimees. Peaaegu valged, lokilised juuksed andsid talle auväärilise välimuse, mida ta näis täielikult teadvat. Ta helesinised, sügavad silmad, ta kõver nina ja

terav lõug kõnelesid visadusest ja tahtejõust.

Samad jooned olid ka pojal, kuid nende ilme oli nõrgem, isegi vastupidine suu tõttu, mis alati naeratas, näilikult mitte millegi üle — ja selgelt näitas kalduvust mõnulemiseks, millega oli kooskõlas teatav närtsinud joon noore mehe näos. Ta saleda, kuid tugeva keha hoid oli lohakas, ta silmad olid looritatud ja poolenisti suletud. Ta oli moodsalt riietatud, nende noorte ameeriklaste viisil, kes võtavad Londoni lääne moenarrid eneste truudeks eeskujudeks. Ka ta aeglane, teeseldud kõne tuletas meele neid eeskujusid.

Inspektor Wilkinson esitas külalisi ülemale. „Mister Baldwin tahtis kuulda, mis toote,“ ütles ta. „Oletan, et see on tähtis.“

Vana pangahärra tõmbas nähtava ärevusega taskust paberi ja ulatas selle inspektorile.

„Vaadake,“ ütles ta lühidalt. „Lugege! Selle sain poole tunni eest.“

Vana harjumuse järele vaatles inspektor Wilkinson esiteks paberit, enne kui hakkas lugema. See oli pool poognat tavalikku kirjutuspaberit, täidetud masinkirjaga. Sisu koosnes ainult vähestest ridadest. Wilkinson luges ta valjult ette.

„Mister George Armstrong, New-York!

Teie õetütar on terve, kuid kindlas hoius, New-Yorgist kaugel. Ta tagasitulek on seotud tingimusega, et maksate neljakümnekaheksa tunni jooksul viisteistkümmend miljonit dollarit. Kuulutus „New-York American“is järgneva shiffri all tähendab teie nõusolekut, mille järele saate kohe teateid selle üle, kuidas teil tuleb maksta. Muidu on preili Cortlanti elu tõsisem hädaohus. Sarnane hädaoht on olemas ka, kui võtate politsei abi uurimusteks tarvitusele. Preili Cortlant annab teile allpool loa maksta ta varandusest.

X. Y. Z.“

„Armas onu!

Võin kinnitada ülemist teadet, mis puutub mu tervisesse. Olen nõus, et viisteistkümmend miljonit dollarit võetakse mu varandusest.

Lilian Cortlant.“

Politseiülem ja inspektor Wilkinson ajasid kirja sisu, eriti selles nimetatud summa üle, silmad pärani. Vana pangahärra ärevus kasvas veel kraadi võrra, ainult ta poeg näitas oma ükskõikselt naeratavat nägu. Nähtavasti ei huvitanud teda asi iseäraliselt, George Armstrong löi, kui Wilkinson oli lõpuni lugenud, rusikaga lauale.

„Viisteistkümmend miljonit dollarit!“ hüüdis ta kareda häälega. „Häbitum väljapressimine, millest olen kuulnud!“

Politseiülem muutus peale esimest imestust jälle jahedaks asjalikkuseks.

„Kas miss Cortlantil on nii suur varandus?“ küsis ta.

Ka vana pangahärra kogus end kohe. „Ta isa, mu õemees, jättis talle viisteistkümmend miljonit järele,“ vastas ta. „Prot-sentidega on summa kasvanud ligi seitsmeteistkümmend miljonit peale. Peale viieteistkümmend miljonit väljamaksmist jääb talle umbes poolteist miljonit.“

„Väga kena summakene, tahaksin öelda,“ tähendas politseiülem. „Kuid sarnane väljapressimine on ebaharilik. Poisid näivad tundvat preili Cortlanti varanduslisi olusid.“

„Mu õemehe testamenti võib kohtuarhiivis igal ajal näha,“ seletas Armstrong. „Pealegi käis asi omal ajal läbi ajalehtede.“

„Tõsi,“ pomises ülem, „ka mina lugusin seda. Väga iseäralik testament, nagu mäletan. Kuidas olid määrused?“

George Armstrong kõhatas, enne kui vastas. Ta kõneles üksikasjaliselt nagu siis, kui vastas nõukogu esimehena aktsionäride küsimustele:

„Varandus anti minu kätte hoiule, kuni mu õetütar saab kahekümnekuue aastaseks, kui ta mitte varem ei abiellu seisusekohalt.“

Politseiülem kergitas kulmusid. „Seisusekohane abielu?“ kordas ta. „Veidi ebamäärane mõiste. Kes otsustab, kas ta abielu on seisusekohane?“

„Mõiste on testamendis kindlaks tehtud,“ vastas vana pangahärra. „Mu õetütre tulevane mees peab olema seltskondlistest ringkondadest, millega käib läbi mu õetütar või peab vähemalt nende väärilisena maksma. Testament kõneleb sellest üksikasjaliselt ja nimetab näiteks sarnase üheväärilisuse tundemärgina kõrgemat aadlit või suurt varandust.“

„Imelised vaated meie demokraatliku maa kodaniku kohta,“ tähendas politseiülem.

„Võimalik,“ vastas Armstrong õlgu kehitudes, „kuid Cortlant oli tujukas inimene ja uhke vana patriitslaste seisuse üle.“

Ta poeg, kes seni oli kuulunud vaikides ja ilma palju osavõtuta, näis end nüüd tundvat kohustatud ka jutust osa võtta.

„Veider asi, eks?“ kihistas ta. „Kuid üleliigne. Mu täditütar lepip ainult lordiga. Isegi minusugune talle ei kõlba.“

Vana mees heitis pojale laitva pilgu. „Ta

võib valida, keda tahab," pomises ta. „Ma ei tee talle takistusi.“

„Muidugi mitte," ütles Robert Armstrong. „Aga kui ta valib Dorseti, lööb see ta raha läbi ja seda võiksime meie Ameerikas ka teha.“

„Ma ei kahtle selles," vastas isa kuivalt. „Kuid meie ei tulnud selleks, et selle üle vestelda.“ Ta pööras uuesti mõlema ametniku poole. „Mu külastuse peasiht oli paluda teilt nõu, inspektor Wilkinson. Kuidas pean selle häbitu väljapressimise suhtes esinema?“

Inspektor Wilkinson ajas sõrmed laiali ja vaatas mõtlikult lakke. „Mis mõtlesite teha, mister Armstrong?“ küsis ta.

„Seisan, nagu arvata võite, rakse konfliktis ees," vastas pangahärra. „Mu kohus on ühelt küljelt kaitsta mulle usaldatud varandust, kuid teiselt küljelt peaksin vabastama oma õetütre hirmsast seisukorrast, milles ta on näilikult.“

„See vabastus jätkab meie hooleks," tähendas politseiülem rõhuga.

„Teie nõu on siis . . .“

„Mitte midagi ette võtta," täiendas politseiülem. „Preili Cortlanti volitus võib olla sunnitud või võltsitud. Kiiruse järele otsustades, millega saite kirja, peetakse teie õetütart kuskil New-Yorgi läheduses, ehk New-Yorgis eneses, kinni. Tahame näha vaeva, et teda leida.“

„Kui kelmid teostavad oma ähvardused?" ütles vana pangahärra murelikult. „Kirjas öeldakse, et mu õetütre elu on hädaohus, kui politsei ta järele hakkab uurima.“

„Vastutuse võtan enesele," seletas politseiülem võidurikka naeratusega. „Tunnen seda. Kelmid ei võida preili Cortlanti surmaga midagi, kuid kaotavad palju.“

Kuna vana pangahärra kahtlevalt tõsis, astus ta poeg inspektor Wilkinsoni juure, näos enesega rahulolev naeratus.

„Mõtlesin toreda asja välja," ütles ta. „Kuidas oleks, kui saadaksime kelmidele sularaha asemel tsheki ja siis luuraksime meest, kes raha tuleb kasseerima? Siis oleks üks salgast käes ja teie võiks tast kõik muu välja võtta, mis?“

Mõlemad ametnikud heitsid üksteisele lõbusa pilgu. Armstrong sen., kes seda märkas, kortsutas otsaesist. Noormees oli vist oodanud oma sõnadele teist mõju, ta tundis end näilikult häbitatud.

„Väga kenasti välja mõeldud," tähendas politseiülem rahustavalt, „kuid usun, et linnud sellele liimile ei lähe. Noh, kuidas on, mister Armstrong," jätkas ta, pöördudes vana härra poole, „mis võtsite otsuseks?“

„Teen, milleks mulle nõu andsite," vastas see viivitades, „kuid hoian enesele täieliku tegevusvabaduse, kui teie järeleuurimused jäävad tagajärjetuks.“ Politseiülem kehtitas õlgu. „See on teie teha. Mina olen kindel, et asi varsti on lahendatud, ehk isegi viisil, mis teid üllatab.“

Istanduseomanik laseb kühveldada ümber oma „raha“

— oma kohvi nimelt, mis on laiali suurtel kuivatamisplatsidel.

Nõndanimetatud „kuiva“ või „hariliku“ ümbertöötamise puhul kohvikirsid esiti kuivatatakse ja siis puhastatakse neid ümbritsevast puuviljalihast ja pergamentkoorest.

„Märja“ ümbertöötamise puhul aga lastakse puuviljaliha minna käärima sellekohastes basseinides, et oleks kergem seda eemaldada. Valmimata ja hädapärast valminud viljad tõusevad pinnale ja on hõlpus neid riisuda ära.

Mõlemate ümbertöötamisviiside puhul kohvisse aga jääb alles kofeiin. — Kofeiinista Hag-kohvist alles Saksamaal kõrvaldatakse kofeiin, see paljudele inimestele nii kahjulik kõrvalaine, erilise patenteeritud meetodi abil, ilma et see avaldaks vähematki mõju kohvi maigule ja aroomile.

Veenduge selles ise. Teie ei leia ühtki maitsvamat kohvi kui seda on Hag-kohv.

Seejuures Hag-kohv on täiesti kahjutu. Ka lastele võib teda julgesti anda.

Rohkem mõnutunnet ja hea tervise annab

HAG-KOHV.

„Mis Teie sellega arvate?“ küsis Armstrong kiirelt.

Politseiülem ei tahtnud aga oma arvamist avaldada. See olevat liig ebamäärane, et sellest kõnelda, seletas ta põiklevalt.

(Järgneb).

Tõtt ja nalja.

Suhkruäri.

Pirtsepp on suurkaupmees. See tähendab oli suurkaupmees. Siis, kui oli spekulatsiooni aeg. Nüüd ajab ta vähemaid ärisid.

„Olid need tol korral ajad,“ ohkas ta. „Mul oli siis kaks autot, oma talu, oma maja ja kui see aeg oleks edasi kestnud, kogu suhkruasjandus oleks minu käes.“

„Suhkruasjandus?“ küsisin mina „Kuidas satustite just suhkrule?“

„Juhuslikult,“ pomises Pirtsepp. „Tegin äri kõigege, mis leidus, kuni märkasid, et suhkruga head „shnitti“ võisin teha. Keegi pakkus mulle vaguni suhkrut. Seda oli tookord vähe. Mina kaalusin pabereid ja ostsin. Häbiväärt odavasti. Päev hiljem teatati mulle vaksalis, et suhkruvagunit ei ole. Paberid ei olla õiged. Mind olla lüüsatud.“

„Ah,“ naersin mina, „ja seda nimetate suureks äriks?“

„Igatahes,“ kehtas Pirtsepp õlgu, „see oli vaid algus.“

„Aga vilets algus,“ naersin ma edasi.

„Mitte sugugi,“ raputas tema pead. „Ma laskisin paberid enesele tagasi anda ja müüsin vaguni 75 protsenti kallimalt edasi!“

Raamatukogu.

„On Teil aga suur ja tore raamatukogu. Kas võiksite mulle mõne raamatu laenata?“

„Mina ei laene raamatuid põhimõtteliselt mitte välja. Teie ei või arvatagi, millist vaeva ma pidin nägema, enne kui selle kogu enesele jõudsin kokku laenata!“

Eks ole meilgi selliseid laenajaid paraku pa ju.

Mõtteid.

Mis me enestele soovime? Seesmist tugevust ja iseteadvat jõudu. Armastatud kasvavale teole kõige suuremat lusti!

Nii mõnigi rõõm on varjatud. Kuidas ärataks selle õnn! Nagu päike, mis äratav värvid loitvas roosipuhmas!

Joo elu jooki täiel sõõmul! Kuid kõige pealt loo endale rahulolemine. Rütmiiselt, rahulikult heliseb kindel rahulolemine välja maailma kärast.

Vastus.

Pedjapea kuulis praegu, et ta sõber Sõba tunni aja pärast maetakse. Enne lahkumist kirjutas ta oma lauale kiiresti sedeli:

„Wiibin kalmistul.“

Kui ta kaks tundi hiljem matusest koju tuli, leidis ta oma kirja alt järgmised sõnad:

„Olgu Teile muld kerge.“

Kirik, mille koerad kinni pistsid.

Berlini ajakiri „Hundewell“ avaldab imeliku loo kirikust, mille on nahka pannud koerad: See kirik oli aga ka täitsa iselaadi ja sai just sellepärast sellise iselaadilise saatuse osaliseks. Ta oli nimelt üks kõige põhjapoolsemaid kirikuist maailmas ja seisis Kanada põhjaosas, Hudsoni lahe ligidal. Kui Vinnipegi piiskop teda tookord tahtis õnnistada, pidi ta reisile minema, mis kestis mitte vähem kui kuus kuud ja suuremal osal kanoes teostati. Aga reis oli olnud ilmaaegne, kirikut polnud enam teps, sest — koerad olid ta vahepeal kinni pistnud! Selgus, et eskimod olid selle kiriku ehitanud merehobuse kontidest ning need merehobuse nahkadega katnud. Kirik mahutanud enesesse säililaud teadete järele kaheksakümmend inimest. Õnnetus sündis kahe jumalateenistuse vahel, mis vahe oli muidugi mitu kuud pikk: Suur kari metskoeri tungis kiriku kallale ja pani ta viimase kondijupini nahka.

*

Elfriede on astunud lütseeumi esimesse klassi. Koju jõudes ütleb ta:

„Kogu see kool on lollus: esimene klass ja — puupingid!“

*

„Kes teab ütelda, mis nimi on sel inimesel, kes vahetpidamatult räägib ja räägib, küsimata, kas see kuulajaid huvitab või ei?“

„Kooliõpetaja!“

*

„Minu mees imetleb minu juures kõike, minu juukseid, riideid, häält, keha.“

„Ja mis imetled sina tema juures?“

„Tema head maitset!“

*

„Igakord, kui sinuga kokku saan, pean mõtlema Kuusikule.“

„Imelik. Olen ma siis nii väga tema sarnane?“

„Seda mitte. Aga tema võlgneb mulle ka kakskümmend krooni!“

*

„Tere, Mart! Kuidas käib sinu ja su naise käsi?“

„Täna; elame kui paradisis.“

„Nii??“

„Jah. Meil pole midagi selga panna ja me elame alatasa hirmus, et majaomanik meid välja viskab.“

*

„Sakslased olla leiutanud kiired, mis kaugelt iga auto, iga lennuki ja üldse iga masina seisma panevad.“

„Tore! Kas usute, et neid kiiri saab tarvitada ka klaverite vastu?“

Algab kümnes aastakäik.

Jällegi on möödunud üks aasta kõigi oma rõõmude ja muredega. Ja iga inimene peab tagasi vaadates tunnistama, et palju on muutunud ja et muutlikus maailmas meile ustavad on peaaegu asjad. Kuid elutute asjade hulgas on ometi olemas veel üks hingestatud asi: **ajakiri**. Tema on meie ustavaim sõber ja parim saatja, kes alati on valmis meile jagama jõudu, lohutust, õpetust ja ajaviidet, kui meid valdab eluvõistlusis mõnel hetkel tüdimus ja tühjus. Tema lohutab meid mures, aitab meid üle elu igavatest tundidest, paneb meid unustama elu raskusi ja juhhib meie mõtteid vaikseil tunnel aatelisele kõrgusele.

Ajakiri „ROMAAN“ algab 1931. aastaga oma kümnendat aastakäiku. Nagu juba üheksa aastat, mil ta on saanud tuhandetele lahutamatuks sõbraks, tahab „ROMAAN“ kümnendalgi aastal oma sisu valikul olla teadlik, mis ta **võib** ja mida ta **ei** või oma lugejatele pakkuda. Hea hulgast tahab ta valida ja anda ainult kõige paremat.

Esimeses numbris hakkavad „ROMAANis“ ilmuma romaanid: 1) „**Häbiplakk**“, põnev jutustus maarahva elust, ja 2) „**Salavõrgud**“ kütkestav romaan Ameerika salakaubavedajate ja New-Yorgi kesklinna elust. **Kolmanda** jutuna toome kuulsa Helweetsia kirjaniku **Ernst Zahni** „**St. Gotthard**“, mis on haruldane oma laadilt ja ilult. Peale nende on meil veel hulk lühemaid jutustusi kõigi maade kirjanikkude töödest tagavaral ja korda ootamas, ja neist ilmub igas numbris vähemalt 4–6 juttu. Peale selle toome aasta jooksul kõiksugu reisi- ja muid kirju.

Pilte ilmutame igas numbris **suure hulga**; eriti tutvustame Eesti tähtsamaid tegelasi nende tähtpäevade puhul.

Edasi toome igas numbris mõistatusi, tõtt ja nalja ning luuletusi.

Nagu juba üheksa aastat, nii ilmub ajakiri „ROMAAN“ ka 1931. aastal kaks korda kuus täpselt. Tema väljaandjaks on nagu ennegi kirjastusosaühisus „**Areng**“, mis seisab kindlal alusel ja on sellepärast tagatiseks ajakirja korralikule ilmumisele.

Proovinumbriid saadetakse soovijaile hinnata.

„ROMAANI“ iga number saadetakse kohe pärast ilmumist tellijaile kätte. Samuti on ta üksikud numbrid juba teisel päeval pärast ilmumist igal pool Eestis üksikute numbrite müüjatelt saada nii linnas kui maal.

Et tulla vastu lühema aja „Romaani“ tellijaile, alandasime tellimishinda 2 ja 3 kuu viisi.

„Romaani“ tellimishinnad 1931. aastaks on nüüd järgmised:

12 kuud (24 nr-t)	Kr. 7.50	3 kuud (6 nr-t)	Kr. 2.—
9 „ (18 „)	„ 6.—	2 „ (4 „)	„ 1.50
6 „ (12 „)	„ 4.—	1 „ (2 „)	„ —.80

Üksiknumber 40 senti.

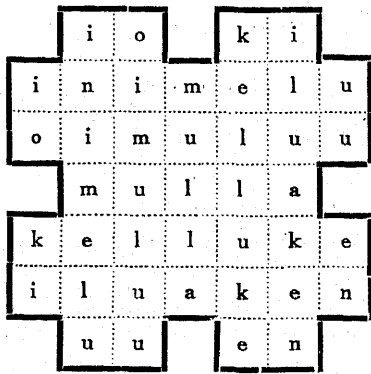
Kõik aastakäigud 1922—1929 on veel saada.

Tellimistega palume rutata.

Kirjastus-osaühisus „**Areng**“
Tallinnas; Müürivahe, 16, tel. (2)12-53.

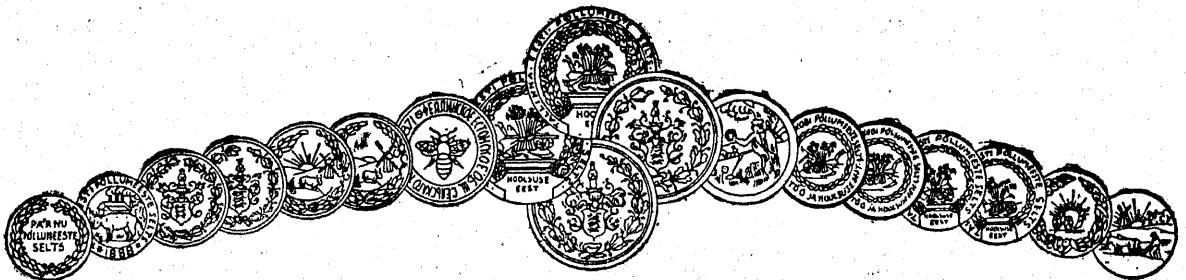
Sõnamõistatuse lahendus.

Nr. 20 (206)

„Romaan“

annab ülevaate maailma
rahvaste kirjandusest.

ESIMENE TALLINNA VILDITÖÖSTUS

Heeringa tänav 4. Telefon 20-75.

Suures valikus: meeste, naiste ja laste
viltsaapid, viltkalosse (botikuid), **toakingi** ja **vilti**
mitmesuguseks otstarbeks. Tellimisi võetakse vastu
oma kui ka tellija materjalist.

— Ostetakse kodu- ja väljamaa lambavillu. —

Meesterahva rätsepaäri

A. SOONBERG

Vene tän. 1. Tallinnas, kõnetr. 16-59.

Ladus alati saadaval parimate inglise vabrikute riided
uuemates mustrites.

Ostudel ja järelepärimistel nimetage „Romaan“.